

RETNINGSLINJER
FOR
STRUKTURFONDSFINANSIEREDE PROJEKTER
2007-2013

1. DECEMBER 2009

Retningslinjerne træder i kraft på udgivelsesdagen.

Dog kan projekter, som har modtaget tilsagn før ikrafttrædelsesdatoen frit vælge, om de vil opgøre timelønnen for ansatte, som arbejder deltids på projektet, og som afholdes efter den 1. september 2009 efter reglerne på side 18. Standardsatsen for løn skal dog godkendes som en projektændring.

Ligeledes kan projekter anmode om, at udgifter til ”intern fortæring”, som afholdes fra og med den 1. september 2009, opgøres i henhold til reglerne om enhedsbeløb på side 22. Dette vil også skulle godkendes af Erhvervs- og Byggestyrelsen som en projektændring.

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Socialfond

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Fond
for Regionaludvikling

Vi investerer i din fremtid

I.	INDLEDNING.....	4
	<i>Internationalt samarbejde under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse</i>	<i>5</i>
II.	GENERELLE PRINCIPPER.....	6
	<i>Additionalitet</i>	<i>6</i>
	<i>Komplementaritet.....</i>	<i>6</i>
	<i>Nyhedsværdi.....</i>	<i>6</i>
	<i>Fornødent teknisk, økonomisk og administrativt projektgrundlag.....</i>	<i>6</i>
	<i>Der ydes ikke tilskud til almindelig drift.....</i>	<i>6</i>
	<i>Tilskuddet må ikke fortrænge eksisterende kommercielle aktiviteter.....</i>	<i>6</i>
	<i>Væsentlighed – større sammenhængende satsninger.....</i>	<i>7</i>
	<i>Sund finansforvaltning.....</i>	<i>7</i>
	<i>Udbud</i>	<i>7</i>
	<i>Armslængde</i>	<i>8</i>
	<i>Nettoudgifter</i>	<i>8</i>
	<i>EU-medfinansiering.....</i>	<i>8</i>
III.	STØTTEMODTAGER OG NETVÆRK	9
1.	DEFINITIONER.....	9
	<i>Tilsagnsmodtager.....</i>	<i>9</i>
	<i>Projektpartner.....</i>	<i>9</i>
	<i>Støttmodtager.....</i>	<i>9</i>
	<i>Netværk</i>	<i>10</i>
2.	REGLER FOR INTERESSEFORBUNDNE PARTER.....	12
3.	KOSTPRIS ELLER MARKEDSPRIS	12
4.	PROJEKTERS VARIGHED	12
IV.	STØTTEBERETTIGEDE UDGIFTER.....	14
1.	PROGRAMMERNES RAMMER	14
2.	GENERELLE BETINGELSER FOR STØTTEBERETTIGELSE.....	14
3.	UDGIFTER DER IKKE ER STØTTEBERETTIGEDE.....	15
4.	10 % FLEKSIBILITET MELLEMLONDENE.....	16
	REGLER FOR STØTTEBERETTIGEDE UDGIFTER.....	16
	<i>Løn til projektansatte</i>	<i>18</i>
	<i>Indirekte omkostninger</i>	<i>21</i>
	<i>Deltagerunderhold og deltagerløn.....</i>	<i>23</i>
	<i>Generelt</i>	<i>23</i>
	<i>Naturalier.....</i>	<i>30</i>
	<i>Leasing.....</i>	<i>32</i>
	<i>Revision.....</i>	<i>32</i>
	STATSSTØTTE	33
V.	FINANSIERING OG INDTÆGTER	34
1.	FINANSIERING AF ET STRUKTURFONDSPROJEKT.....	34
	<i>Finansiering.....</i>	<i>34</i>
	<i>Indtægter.....</i>	<i>34</i>
2.	INDTÆGTSSKABENDE PROJEKTER	35
	<i>Regulering af støttegrundlaget efter projektets afslutning.....</i>	<i>35</i>
VI.	AFGRÆNSNING TIL ANDRE EU-FONDE	36
1.	SAMMENFALD MELLEMLILSKUDSMULIGHEDER	36
2.	ADMINISTRATIV KOORDINATION	37
VII.	INFORMATION	38
1.	INFORMATION OM PERSONDATALOVEN	38

2. STØTTEMODTAGERS ANSVAR FOR INFORMATIONS- OG PR-FORANSTALTNINGER RETTET MOD OFFENTLIGHEDEN	38
3. STØTTEMODTAGERS ANSVAR FOR INFORMATIONS- OG PR-FORANSTALTNINGER RETTET MOD DELTAGERE	39
<i>Tekniske karakteristika for informations- og pr-foranstaltninger i forbindelse med aktiviteter...</i>	39
VIII. REGELGRUNDLAG	40
1. EU-BESTEMMELSER.....	40
2. NATIONALE BESTEMMELSER.....	41
BILAG 1: FORDELING AF MIDLER TIL VÆKSTFORA OG YDEROMRÅDER	43
BILAG 2: VEJLEDNING I GENGIVELSE AF DET EUROPÆISKE LOGO OG DEFINITION AF STANDARDFARVERNE	44
BILAG 3: STATSSTØTTEDEFINITIONER OG -BESTEMMELSER.....	47
BILAG 4: UDBUD	60

I. Indledning

Rammerne for gennemførelse af projekter med tilskud fra EU's strukturfonde i Danmark er fastlagt i programmerne for henholdsvis Regionalfonden, *Innovation og viden*, og Socialfonden, *Flere og bedre job*. Disse programmer falder ind under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse i EU-forordningerne. Dertil kommer programmerne under målet om det europæiske territoriale samarbejde. Der ydes kun tilskud til projekter, der falder inden for disse rammer. Alle programmer kan findes på www.regionalt.dk.

Strukturfondsprojekter skal derudover gennemføres inden for de regionale erhvervsudviklingsstrategier, som vækstfora udarbejder i henhold til erhvervsfremmeloven¹. Ved prioriteringen af projekter skal vækstfora sikre, at der samlet set under ét for hele strukturfondsperioden 2007-2013 anvendes mindst 35 % af strukturfondsmidlerne til gavn for yderområderne i overensstemmelse med den regionale fordeling, der fremgår af bilag 1².

Retningslinjerne har til formål at sikre den fornødne kvalitet i ansøgninger, indstillinger og beslutninger om strukturfondstilskud³. De fastlægger den administrative praksis og supplerer og udmønter de EU-bestemmelser og nationale bestemmelser, der i øvrigt gælder, jf. kapitel VIII.

Retningslinjerne gælder for projekter under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. For programmer under målet om europæisk territorielt samarbejde kan retningslinjerne fungere til inspiration ved fastlæggelsen af bestemmelser i tilknytning til de enkelte programmer.

Som noget nyt er der ét fælles sæt retningslinjer for Regionalfonden og Socialfonden i Danmark. Der er dog fortsat forskel på, hvilke udgifter og aktiviteter der kan støttes under de to fonde. Forskellene fremgår af beskrivelserne i de enkelte kapitler.

Strukturfondsprojekter finansieres dels med nationale midler, dels med EU-midler. EU-tilskuddet kan hverken på tilsagnstidspunktet eller i løbet af projektperioden overstige 50 % af de støtteberettigede udgifter i et projekt. Der ydes tilskud til projektrelevante udgifter, som er omfattet af et tilsagn om tilskud fra en af fondene.

Støtte fra strukturfondene ydes som udgangspunkt i form af tilskud. Der er dog under programmerne under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse åbnet mulighed for at anvende finansieringstekniske instrumenter, herunder finansieringsinstrumentet Jeremie. Tages disse instrumenter i anvendelse, skal reglerne herom i Kommissionens gennemførelsesbestemmelser⁴ følges.

¹ § 10 i lov nr. 602 af 24. juni 2005 om erhvervsfremme.

² Jf. § 10 i lov nr. 602 af 24. juni 2005 om erhvervsfremme og aftalen om kommunalreformen på erhvervsområdet, hvorefter yderområderne fremover skal have samme andel af strukturfondsmidlerne som hidtil.

³ Jf. bekendtgørelse nr. 358 af 18. april 2007 om ansvar og kompetencefordeling m.v. i forbindelse med administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

⁴ Kommissionens Forordning (EF), nr. 1828/2006 af 8. december 2006, artikel 43 ff.

For teknisk bistand til de administrerende myndigheders aktiviteter⁵ under programmerne er retningslinjerne vejledende.

I kapitel II beskrives overordnede principper, som i mange tilfælde udmøntes i mere detaljerede regler i de følgende kapitler. I kapitel III forklares, hvem der kan søge og modtage tilskud, og der fastlægges regler om projekters varighed. I kapitel IV anføres, hvilke udgiftstyper der ikke er støtteberettigede, og hvilke betingelser der skal være opfyldt, for at givne udgiftstyper kan indgå i grundlaget for udbetaling af strukturfondstilskud. Kapitel IV indeholder derudover sammen med bilag 3 en henvisning til og beskrivelse af de statsstøtteregler, det er nødvendigt at kende i strukturfondsadministrationen.

I kapitel V findes regler om, hvordan et projekt kan finansieres, og om hvordan indtægter håndteres. Endelig beskrives i kapitel VI koordinationen med andre EU-fonde og i kapitel VII de informationsforpligtelser, der gælder for modtagere af tilskud fra strukturfondene.

Internationalt samarbejde under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse

Danske strukturfondsmidler under målet om konkurrenceevne og beskæftigelse har til formål at forbedre vækstvilkårene i Danmark. Tilsagnsmodtagere og projektpartnere, jf. afsnit III.1, skal være danske⁶. I det omfang et projekt fagligt og indholdsmæssigt vil kunne nyde gavn af at inddrage udenlandske erfaringer, rådgivere, undervisere, metoder m.v., vil der kunne afholdes udgifter hertil.

Det kan f.eks. ske ved at betale en udenlandsk underviser for at gennemføre undervisning i Danmark eller ved, at de danske kursister følger et undervisningsforløb i udlandet. Det er en forudsætning herfor, at forløbet er en integreret del af projektet, og at forløbet i udlandet er økonomisk fordelagtigt i forhold til lignende tilbud i Danmark.

Hvor der vil være tale om en gensidig aktivitetsudveksling, vil der alene kunne gives tilskud til de dele, der har til formål at forbedre vækstvilkårene i Danmark. Eksempelvis vil der i et undervisningsprojekt alene kunne gives tilskud til de deltagere, der uddannes med henblik på vækst i Danmark. Udgangspunktet er således, at hvert land betaler for sin del.

Det kan f.eks. ikke være et projektformål at forbedre samarbejdsrelationen til en udenlandsk institution, med mindre det klart kan påvises, at en forbedring heraf vil kunne omsættes i dansk vækst, jf. programmernes fire vækstkilder.

For projekter, der indebærer samarbejde over grænserne, henvises i øvrigt til programmerne under målet om europæisk territorielt samarbejde, der omfatter grænseoverskridende, tværnationale og interregionale programmer.

⁵ Aktiviteter, der kan få teknisk bistand, er f.eks. forberedende arbejde, forvaltning, overvågning, evaluering, oplysningsvirksomhed og kontrolaktiviteter.

⁶ Dette indebærer, at tilsagnsmodtagere og projektpartnere skal have dansk CVR- eller CPR-nummer.

II. Generelle principper

Additionalitet

Projekter skal være additionelle. Ved additionalitet forstås, at regionalfonds- og socialfondsstøttede aktiviteter skal være supplerende i forhold til den aktivitet, der ville kunne finde sted uden støtten. Ansøger må således som minimum erklære, at projektgennemførelsen ikke ville kunne ske i samme omfang, på samme tidspunkt eller inden for samme tidsramme uden støtten. Kravet om additionalitet betyder også, at der ikke kan ydes tilskud til projekter, hvor alene lovkrav har begrundet projekternes gennemførelse.

Komplementaritet

Indsatsen bør være komplementær. Ved komplementaritet forstås, at strukturfondsstøttede aktiviteter skal kunne ses i sammenhæng med og forstærke en allerede eksisterende indsats på det pågældende område.

Nyhedsværdi

I forbindelse med implementeringen af programmerne lægges der særlig vægt på at fremme og integrere innovative/nyskabende aktiviteter. Det følger af princippet om additionalitet, at strukturfondstilskud fører til aktiviteter, der ligger ud over de sædvanlige aktiviteter hos støttemodtager. Det bør derudover tilstræbes, at aktiviteterne på regionalt og nationalt niveau har en demonstrationsværdi og tilfører noget nyt, så støttemodtager eller andre har en interesse i videreførelse af projektet eller relaterede aktiviteter, efter at tilskuddet er ophørt.

Fornødent teknisk, økonomisk og administrativt projektgrundlag

Der skal foreligge et klart dokumenteret handlingsgrundlag for projektets gennemførelse. Herunder skal det sandsynliggøres, at støttemodtager har den fornødne tekniske, økonomiske og organisatoriske styrke til at gennemføre projektet.

Der ydes ikke tilskud til almindelig drift

Konkurrencereglerne foreskriver overordnet, at der ikke må ydes driftstilskud eller driftslignende tilskud til private virksomheder. Heller ikke offentlige myndigheder, institutioner eller andre støttemodtagere under de danske strukturfondsprogrammer kan få tilskud til almindelig drift.

Ordinær vedligeholdelse og ordinære, løbende anskaffelser anses for at være driftsudgifter.

Der kan dog i en begrænset periode ydes tilskud til udgifter til driften af offentlige eller offentligt lignende institutioner i forbindelse med ekstraordinære aktiviteter. Støtteperioden bør ikke være længere, end hvad der er nødvendigt for at fortsætte driften på et økonomisk bæredygtigt grundlag.

Tilskuddet må ikke fortrænge eksisterende kommercielle aktiviteter

Tilskud til offentlige myndigheder og offentligt lignende institutioner må kun ydes i tilfælde, hvor der mangler private, kommercielle incitamentter til at gennemføre lignende aktiviteter. I relation til støttemodtager, jf. afsnit III.1, skal det vurderes, om der

sker konkurrenceforvridning, som giver tilskuddet karakter af statsstøtte, jf. afsnit IV.6 og bilag 3. Tilskud skal ydes under overholdelse af EU's statsstøtteregler.

Væsentlighed – større sammenhængende satsninger

Det ydes kun tilskud til projekter, der er tænkt ind i programmernes strategiske sammenhæng med vægt på de fire vækstkilder (innovation, iværksætter, menneskelige ressourcer og IKT/ny teknologi), og som vurderes at have positiv indflydelse på regionernes vækstvilkår. Der lægges vægt på, at projekterne gennemføres som større, sammenhængende satsninger.

Projekterne skal som minimum have et regionaløkonomisk perspektiv og understøtte regionale erhvervsudviklingsstrategier. Projekter må gerne dække flere regioner eller hele landet.

Sund finansforvaltning

Ved afvikling af et strukturfondsprojekt modtages der offentlige midler. Midlerne skal derfor administreres i overensstemmelse med princippet om forsvarlig økonomisk forvaltning, dvs. i overensstemmelse med principperne om sparsommelighed, produktivitet og effektivitet. Det skal altid kunne sandsynliggøres, at et projekt ved afholdelsen af en udgift har fået en relevant modydelse, og at der er et rimeligt forhold mellem pris, kvalitet og ydelse. Der henvises i øvrigt til reglerne om udbud og statsstøtte.

Udbud

Gældende EU-regler og dansk lovgivning vedrørende udbud/licitation skal overholdes. I bilag 4 findes en gengivelse af centrale regler på området.⁷

For ethvert projekt skal det vurderes, om støttemodtager er omfattet af EU's udbudsregler, og om projektet involverer køb af varer eller tjenesteydelser, som er omfattet af udbudsreglerne. Der henvises til www.ks.dk/udbudsomraadet/, hvor man også kan se tærskelværdierne for, hvornår køb af varer eller tjenesteydelser er omfattet af reglerne. Udgifter til professionel rådgivning om udbudsreglerne og til bistand til gennemførelse af et udbud i relation til projektet kan medtages i tilskudsgrundlaget.

EU-domstolen lægger i øvrigt vægt på, at også projekter, som ligger "tæt på" tærskelværdierne, skal opfylde principperne i udbudsreglerne.

Uanset om projektet ligger over eller under tærskelværdierne, gælder EU-rettens og dansk rets principper om ligebehandling og gennemsigtighed, som blandt andet indebærer, at ordregiveren skal sikre en fair og lige behandling af potentielle tilbudsgivere. Endvidere bør støttemodtager ved ethvert større køb indhente alternative, skriftlige bud for at dokumentere, at princippet om sparsommelighed er overholdt. Såfremt indkøb er foretaget i henhold til SKI-aftalen, betragtes dette som dokumentation for, at kravet om sparsommelighed er overholdt.

Hvis projektet vedrører køb af bygninger og lignende under udbudsgrænserne samt vare- og tjenesteydelseskontrakter med en værdi på over 500.000 kr., skal tilbudslovens regler overholdes. Der henvises til www.ks.dk/udbudsomraadet/.

⁷ Information om udbudsreglerne findes på www.ks.dk/udbudsomraadet/.

Dokumentation for overholdelse af udbudsreglerne, herunder samtlige indkomne tilbud, annoncer, beslutningsreferater og lignende, skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Armslængde

Princippet om armslængde regulerer spørgsmålet om, hvorvidt der er en sådan uafhængighed mellem parterne, at det vurderes, at udvekslingen af varer og tjenesteydelser sker fuldt ud som på det frie marked under fuld konkurrence. Prisen for en given ydelse må således ikke være bestemt af f.eks. sammenfald af interesser mellem sælger og køber. Et sådant sammenfald af interesser kan eksempelvis være tætte personlige relationer, familiemæssige forhold eller økonomiske relationer mellem selskaber/institutioner/personer (interesseforbundne parter).

Afregning mellem parter, hvor der ikke er uafhængighed, skal ske til kostpriser, dvs. de faktisk afholdte og betalte nettoudgifter hos den part, som leverer varen/ydelsen. Der henvises til reglerne om interesseforbundne parter (afsnit III.2).

Nettoudgifter

Alene nettoudgifter under et projekt er tilskudsberettigede. Indtægter fra et projekt skal derfor trækkes fra de støtteberettigede udgifter, før tilskuddet kan beregnes. Et tilskud må ikke have til formål eller bevirke, at støttemodtageren opnår en fortjeneste direkte fra selve projektet. I visse regionale statsstøtteområder, hvor der ydes tilskud fra Regionalfondene til enkeltvirksomheders projekter, vil projekterne dog i sagens natur have til formål at forøge virksomhedernes fortjeneste både på kort og langt sigt. Der henvises til kapitel V om finansiering og indtægter.

EU-medfinansiering

Strukturfondsprojekter finansieres efter krone-til-krone-princippet. Det betyder, at EU-tilskuddet skal modsvares af en tilsvarende national finansiering. Den danske finansiering kan komme fra både offentlige og private aktører.

III. Støttemodtager og netværk

1. Definitioner

Tilsagnsmodtager

Tilsagnsmodtager er den eller de juridiske eller fysiske personer, der indgår en skriftlig aftale med Erhvervs- og Byggestyrelsen om rettigheder og forpligtelser i forbindelse med gennemførelsen af et strukturfondsprojekt. Eksempler på juridiske personer kunne være offentlige myndigheder, institutioner, herunder offentligt lignende⁸, fonde eller deltagere i netværk.

Tilsagnsmodtager skal som hovedregel være den, der forestår den daglige ledelse og er ansvarlig for, at aktiviteten i projektet afvikles i overensstemmelse med ansøgning og bevillingstilsagn. For så vidt angår regioners rolle som tilsagnsmodtagere henvises i øvrigt til erhvervsfremmelovens bestemmelse om, at regioners erhvervsudviklingsaktiviteter skal iværksættes i regi af selvstændige juridiske enheder⁹.

I projekter med flere tilsagnsmodtagere vil tilskuddet blive udbetalt til én af tilsagnsmodtagerne.

En tilsagnsmodtager er altid partner i projektet.

Projektpartner

Fysiske og juridiske personer, som f.eks. offentlige myndigheder, institutioner, herunder offentligt lignende¹⁰, fonde eller deltagere i netværk, kan være projekt partnere.

Projekt partnere er karakteriseret ved at have en interesse i projektet, der går videre end eksempelvis en underleverandørs finansielle interesse. En projektpartner er støttemodtager, fordi vedkommendes udgifter kan indgå i støttegrundlaget, men projektpartnern er ikke nødvendigvis tilsagnsmodtager. Erhvervs- og Byggestyrelsen skal løbende orienteres om eventuelle ændringer i et projekts partnere¹¹.

Vedrørende afregning mellem projekt partnere henvises der til afsnit III.3.

Støttemodtager

Støttemodtager er en fælles betegnelse for tilsagnsmodtager og eventuelt et antal partnere. Hvis et projekt eksempelvis gennemføres af en tilsagnsmodtager og to partnere,

⁸ Ved offentligt lignende institutioner forstås institutioner, som følger reglerne i udbudsdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004), jf. artikel 2, 5) i RFO(EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006. Se kapitel V for en beskrivelse af, hvad der efter denne bestemmelse forstås ved offentlige udgifter.

⁹ Jf. § 9, stk. 5 i lov om erhvervsfremme (L602 af 24. juni 2005)

¹⁰ Ved offentligt lignende institutioner forstås institutioner, som følger reglerne i udbudsdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004), jf. artikel 2, 5) i RFO(EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006. Se kapitel V for en beskrivelse af, hvad der efter denne bestemmelse forstås ved offentlige udgifter.

¹¹ Af § 13, stk. 4 i bekendtgørelse nr. 358 af 18. april 2007 om ansvar og kompetencefordeling fremgår: Erhvervs- og Byggestyrelsen tager stilling til anmodninger om projektændringer. De regionale vækstfora høres i de tilfælde, hvor projekternes forventede mål og resultater ændres væsentligt.

udgør disse tre tilsammen projektets støttemodtager. Regler for støttemodtager gælder således for både tilsagnsmodtageren og de to partnere. Kun udgifter, som betales af en støttemodtager, kan indgå i støttegrundlaget (jf. dog undtagelsen for deltagerunderhold i afsnit IV.5).

Støttemodtagere skal være fysiske eller juridiske personer, f.eks. offentlige myndigheder, institutioner, herunder offentligt lignende¹², fonde eller deltagere i netværk.

Under **regionalfondsprogrammet** ydes der uden for de regionale statsstøtteområder, som anføres i afsnit IV.6, ikke direkte tilskud til private virksomheder, medmindre de indgår i netværk. Hvis private virksomheder uden for de regionale statsstøtteområder skal være støttemodtagere, skal de derfor deltage i et netværk som defineret nedenfor.

Under **socialfondsprogrammet** kan der ydes tilskud til enkeltvirksomheder, uden at disse indgår i et netværk, hvis det er godtgjort, at tilskuddet går til opkvalificering eller udvidelse af arbejdsstyrken. Der ydes ikke tilskud til enkeltpersoner, herunder ikke til enkelte iværksættere, medmindre personerne deltager i holdundervisning. Det skal sikres, at statsstøttereglerne overholdes.

Netværk

Netværksbegrebet er ikke relevant for enkeltvirksomheder, der modtager socialfondstilskud i forbindelse med opkvalificering eller udvidelse af arbejdsstyrken, jf. ovenfor om støttemodtagere, og heller ikke for de projekter i visse regionale statsstøtteområder, hvor der ydes direkte tilskud til enkeltvirksomheders anlægsinvesteringer, jf. afsnit IV.6.

For alle andre projekter er netværksbegrebet derimod vigtigt at sætte sig ind i, hvorfor reglerne gennemgås og eksemplificeres her:

Aktiviteter i et netværk kan kun opnå tilskud, hvis netværket på tilsagnstidspunktet som hovedregel består af mindst 5 deltagere, der ikke er interesseforbundne, jf. afsnit III.2.

Et netværk kan bestå af forskellige netværksdeltagere med relevante kompetencer og/eller behov. I netværk kan f.eks. indgå viden- eller uddannelsesinstitutioner, Godkendte Teknologiske Serviceinstitutioner (GTS), kompetencecentre, brancheorganisationer, erhvervsservicecentre, lokale erhvervsråd, kommuner og private virksomheder.

Både tilsagnsmodtagere, projektpartnere og andre kan være deltagere i et netværk. Alle deltagere, der ikke er interesseforbundne, tæller med ved opgørelsen af antal deltagere i netværket. Deltagere, der er indbyrdes interesseforbundne, tæller således kun med som én netværksdeltager.

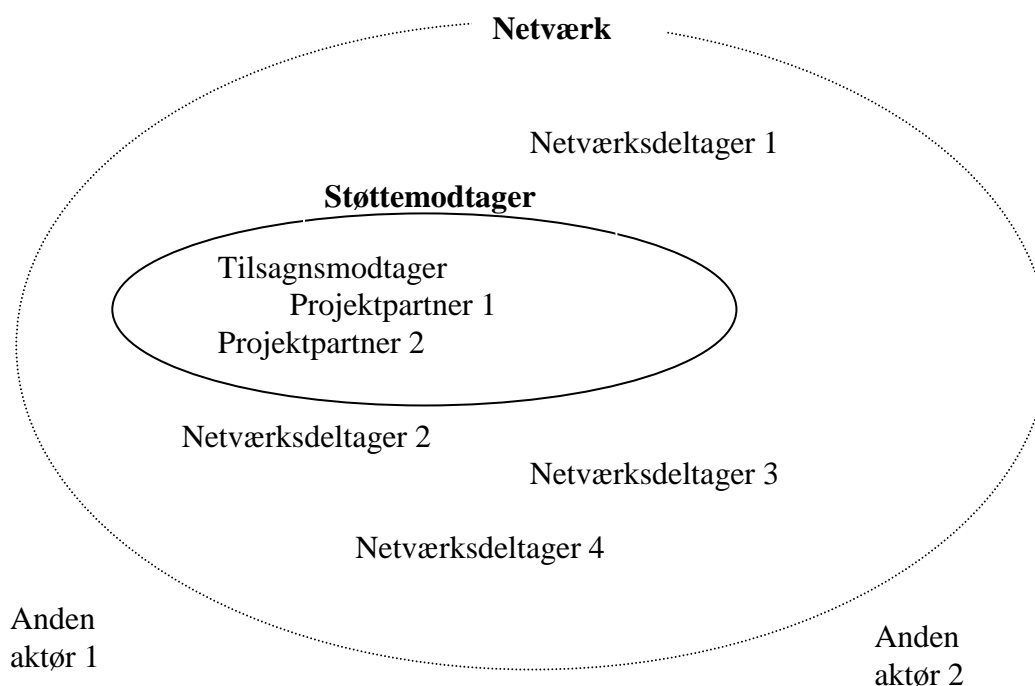
Netværksdeltagere, som ikke er tilsagnsmodtagere eller projektpartnere, har en løsere tilknytning til projektet end tilsagnsmodtagere og projektpartnere. Det indebærer, at

¹² Ved offentligt lignende institutioner forstås institutioner, som følger reglerne i udbudsdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004), jf. artikel 2, 5) i RFO(EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006. Se kapitel V for en beskrivelse af, hvad der efter denne bestemmelse forstås ved offentlige udgifter.

de ikke kan afholde udgifter under projektet, som kan indgå i projektets støttegrundlag. Sådanne netværksdeltagere kan derimod godt være eksterne leverandører af ydelser til et projekt. Selv om en netværksdeltager ikke er støttemodtager efter definitionen i dette afsnit, kan der godt forekomme statsstøtte til en netværksdeltager, som nyder gavn af sin deltagelse i et projekt. Se bilag 3 om statsstøtte.

Uden for netværket findes andre aktører, f.eks. tilskudsydere.

Eksempler på sammenhæng mellem tilsagnsmodtager, partner, støttemodtager og netværk

I eksemplet ovenfor består støttemodtager af tre: Tilsagnsmodtager, projektpartner 1 og projektpartner 2.

Eksempler på, hvordan antal deltagere i netværket ovenfor gøres op:

- hvis ingen i netværket er interesseforbundne, er der 7 deltagere i netværket. "Anden aktør" 1 og 2 kan f.eks. være tilskudsydere eller leverandører, der ikke indgår i netværket,
- hvis tilsagnsmodtager er interesseforbunden med begge projektpartnere, er der 5 deltagere i netværket, idet tre indbyrdes interesseforbundne kun tæller med som én deltager i netværket,
- hvis projektpartner 1 og 2 er interesseforbundne, er der 6 deltagere i netværket: støttemodtager, som tæller for 2, og 4 netværksdeltagere,
- hvis tilsagnsmodtager er interesseforbunden med netværksdeltager 1, er der 6 deltagere i netværket.

Der ydes ikke tilskud til anlægsinvesteringer hos deltagere i netværk. Privates anlægsinvesteringer vil således kun kunne være støtteberettigede, såfremt de gennemføres af tilsagnsmottagere i de regionale statsstøtteområder, jf. ovenfor. Om de regionale statsstøtteområder henvises til side 33.

2. Regler for interesseforbundne parter

Med interesseforbunden part menes, at der mellem to parter er et indbyrdes ejerforhold eller bestemmende indflydelse, familiemæssige relationer eller en fælles tilknytning til samme større organisatoriske enhed.

Eksempler på parter, der ofte anses for interesseforbundne, er:

- Et moderselskab og dets datterselskab
- Et selskab og dets personlige hovedaktionær
- En afdeling i et fagforbund og dets hovedkontor
- En afdeling i en kommune og kommunens øvrige afdelinger
- En selvejende institution og en kommune som har givet en underskudsgaranti

Eksempler på parter, som altid anses for interesseforbundne, er:

- Tilsagnsmottager(-e) og partnere i et strukturfondsprojekt
- Ægtefæller, hvor den ene er støttemottager og den anden ægtefælle driver den virksomhed, der leverer varer eller tjenesteydelser til projektet.

Hvor ydelser, f.eks. konsulentassistance eller undervisning, erhverves hos en person, juridisk enhed, organisation eller et selskab, som støttemottager er interesseforbundet med, skal udgiften afregnes til kostpris, dvs. de faktisk afholdte og betalte nettoudgifter hos den part, som leverer varen/ydelsen, jf. princippet om armslængde. Bemærk særligt, at reglerne om standardsatser for løn, indirekte omkostning og intern fortæring, jf. side 18, 21 og 22 også gælder for interesseforbundne parter.

3. Kostpris eller markedspris

Afregning til markedspris kan kun ske, hvis der er en sådan uafhængighed mellem køber og sælger, at det vurderes, at udvekslingen af varer og tjenesteydelser sker fuldt ud som på det frie marked under fuld konkurrence. Der må ikke medtages udgifter, som overstiger markedsværdien af ydelsen.

Hvis der ikke er uafhængighed, skal afregning ske til kostpris.

Kostprisen skal vedrøre den projektudgift, der direkte kan henføres til projektet og som faktisk er afholdt og betalt af partneren eller den interesseforbundne part. Der kan ikke tillægges overhead, avancetillæg eller lignende til denne projektudgift.

4. Projekters varighed

Det følger af additionalitetsprincippet, at strukturfondstilskud enten ydes til projekter i en begrænset periode med henblik på, at aktiviteten herefter bliver levedygtig og vil kunne fortsætte som en ordinær aktivitet, eller til projekter, som opfylder deres formål inden for projektperioden.

Den maksimale tilskudsperiode er fem år, og der lægges vægt på, at strukturfondsindsatsen fortrinsvis gennemføres i form af større, sammenhængende satsninger. Alle projekter er underlagt krav om halvårlig budgettering og opfølgning. Erhvervs- og Byggestyrelsen kan reducere tilskuddet i tilfælde, hvor projektet ikke gennemføres i overensstemmelse med de halvårlige budgetter¹³.

Projekter skal af hensyn til den socioøkonomiske effekt opretholdes i en vis periode afhængigt af projekternes karakter. Såfremt der i en periode på indtil fem år fra tilskuddets udbetaling sker ændring i ejendomsretten til en støttet infrastruktur, eller en støttet produktionsaktivitet ophører, skal der ske tilbagebetaling¹⁴, hvis

- Ændring eller ophør påvirker projektets karakter (projektets art), eller
- Ændring eller ophør påvirker projektets gennemførelsesvilkår, eller
- Ændring eller ophør giver en virksomhed eller et offentligt organ en uberettiget fordel.

¹³ Jf. § 7 i bekendtgørelse om støtteberettigelse, regnskab, revision og kontrol m.v.

¹⁴ Rådets Forordning (EF), nr. 1883/2006 af 11. juli 2006, artikel 57

IV. Støtteberettigede udgifter

1. Programmernes rammer

De danske programmer under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse udstikker rammerne for de projekter, der kan opnå tilsagn om tilskud i perioden 2007-2013. Kapitel 3 i begge programmer indeholder en række projekteksempler, som der kan søges inspiration i.

Nedenfor gives regler for, hvilke udgifter der kan ydes tilskud til i forbindelse med gennemførelsen af projekterne. Reglerne er i høj grad bestemt af EU-regelgrundlaget, som er opregnet i kapitel VIII.

2. Generelle betingelser for støtteberettigelse

Projektrelevans

Det er en forudsætning for støtteberettigelse, at en given udgift er relevant og relateret til det projekt, hvortil der ydes tilskud. Ved en projektrelevant udgift forstås en udgift, der er nødvendig for det bevilgede projekts gennemførelse, og som afholdes inden for projektperioden og betales¹⁵ inden tilskuddets udbetaling.

Alle projektrelevante udgifter er som udgangspunkt støtteberettigede. Enkelte udgiftstyper er dog ikke støtteberettigede, jf. afsnit IV.3.

Bogføring på særskilte konti

Det er endvidere en forudsætning for støtteberettigelse, at de projektrelaterede udgifter og indtægter bogføres på særskilte konti, jf. §§ 4 og 5 i Bekendtgørelse om støtteberettigelse, regnskab, revision og kontrol m.v. i forbindelse med udbetaling af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

Afholdt og betalt

Udgifter skal være afholdt og betalt, for at der kan udbetales strukturfondstilskud, jf. dog de særlige regler for standardsats vedrørende løn, deltagerunderhold, naturalier, indirekte omkostninger og afskrivninger, som omtales nedenfor på side 18, 24, 30 og 31.

Dokumenteret

At alle udgifter er projektrelevante, afholdte og betalte skal dokumenteres med bilag, og disse skal opbevares på projekterne til udgangen af 2020, jf. reglerne i gældende bekendtgørelser.

I forbindelse med afrapportering af projekterne halvårligt, samt ved projekternes afslutning, skal projekterne endvidere fremsende regnskaber inkl. bilag til Erhvervs- og

¹⁵ Jf. dog de særlige regler vedrørende naturalydelse, afskrivningsomkostninger og generalomkostninger, jf. artikel 56 i RFO 1083/2006

Byggestyrelsen. Omfanget af bilagsindsendelsen vælges af projekterne, idet hovedparten af dokumentationen mod ekstrabetaling til revisor kan indsendes alene på revisors forlangende, dvs. stikprøver af fakturaer, lønsedler, betalingsdokumentation, udbudsmateriale m.m. Visse dele af dokumentationen, f.eks. start- og ophørsskemaer, medarbejderfiler m.v. vil dog efter Erhvervs- og Byggestyrelsens nærmere anvisning stadig skulle fremsendes til styrelsen ved hver afrapportering af projektet.

3. Udgifter der ikke er støtteberettigede

Fælles undtagelser for både Regionalfonden og Socialfonden

Følgende udgifter er i Danmark hverken støtteberettigede under Regionalfonden eller Socialfonden¹⁶:

- renter af gæld,
- afskrivninger på bygninger,
- refundérbar moms¹⁷. Moms er ikke en støtteberettiget udgift, undtagen når den reelt og endeligt bæres af støttemodtager. Et eksempel kunne være moms på en hotelregning. Såfremt denne moms kun delvist kan refunderes i henhold til momsreglerne, vil den andel af momsen, som ikke kan refunderes, kunne medtages som en støtteberettiget udgift i projektregnskabet. Derimod er moms, som kan refunderes, ikke støtteberettiget, heller ikke selv om den faktisk ikke refunderes til støttemodtager. Et eksempel herpå kunne være udenlandsk moms, som en støttemodtager vælger ikke at kræve refunderet, idet man vurderer at procedurerne for refusion af udenlands moms er for udviklede at sætte sig ind i. Her vil momsposten ikke være støtteberettiget, uanset at der ikke sker nogen refusion, og udgiften til den udenlandske moms derfor endeligt bæres af projektet.

Tilskud fra strukturfondene anses ikke for et vederlag og skal derfor ikke indgå i momsgrundlaget efter momslovens § 27. Hvis projektet består af aktiviteter, som kan udskilles fra støttemodtagers eventuelle momspligtige aktiviteter, giver udgifterne til disse aktiviteter ikke ret til momsfradrag. For nærmere vejledning om moms henvises til SKAT.

Udgifter, som ikke er støtteberettigede under Regionalfonden

Følgende udgifter er ikke støtteberettigede under Regionalfonden:

- udgifter til deltageres underhold, mens de går på kurser eller lignende,
- udgifter til køb af jord, som overstiger 10 % af de samlede, støtteberettigede udgifter under projektet. Køb af fast ejendom, hvor bygningen er købt til nedrivning, sidestilles med køb af jord, der ikke er bebygget.

¹⁶ Undtagelserne er fortrinsvis forordningsbestemte begrænsninger. Ud over de nævnte udgifter er også udgifter til afvikling af atomkraftværker og særlige udgifter i forbindelse med beboelse undtaget fra støtteberettigelse, jf. artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling. Kun gratialer, provisioner m.m. er ikke forordningsmæssigt afskåret fra støtteberettigelse.

¹⁷ Moms godtgjort til kommuner og regioner gennem momsudligningsordningen behandles som refundérbar moms. Det samme gælder for moms, som undervisningsinstitutionerne kompenseres for, jf. Undervisningsministeriets vejledning om momskompensation, og for andre kompensationsordninger.

Udgifter, som ikke er støtteberettigede under Socialfonden

Følgende udgifter er ikke støtteberettigede under Socialfonden, men kan støttes under Regionalfonden:

- udgifter til indkøb af inventar, udstyr, køretøjer, infrastruktur, fast ejendom og jord. Udgifter til afskrivninger på udstyr, køretøjer og infrastruktur kan, under visse nærmere betingelser, være støtteberettigede. For nærmere herom se side 31,
- udgifter til køb af jord.

Der kan dog i et vist omfang ydes tilskud til de nævnte udgifter under reglen om fleksibilitet mellem fondene jf. nedenfor.

4. 10 % fleksibilitet mellem fondene

Et strukturfondsprojekt kan ikke opnå tilskud fra begge fonde. Ønskes tilskud under både socialfondsprogrammet og regionalfondsprogrammet, f.eks. ved større sammenhængende satsninger, må de påtænkte aktiviteter deles op på to eller flere strukturfondsprojekter.

Der er dog ved gennemførelsen af et projekt under en af fondene mulighed for at opnå tilskud til aktiviteter, som normalt kun ville være støtteberettigede under den anden fond. I så fald kan aktiviteter, som er støtteberettigede under den anden fond, højst udgøre 10 % af de budgetterede og betalte udgifter for så vidt angår den EU-finansierede del af projektet. Aktiviteterne skal endvidere være direkte knyttet til projektet og nødvendige for en tilfredsstillende gennemførelse af projektet.

Reglen kan anvendes i tilfælde, hvor hovedvægten i et projekt falder ind under den ene fond, og hvor der naturligt indgår en mindre del aktiviteter, som kun er støtteberettigede under den anden fond, men som ikke udgør et selvstændigt projekt. Eksempelvis vil der i et socialfondsprojekt kunne medtages udgifter til køb af inventar og udstyr, men socialfondstilskuddet til disse udgifter kan maksimalt udgøre 10 % af det samlede socialfondstilskud til projektet. I et regionalfondsprojekt vil fleksibiliteten kunne anvendes til at medtage deltagerunderhold (dagpenge, kontanthjælp m.m.) finansieret af andre end projektpartnere, hvis projektet indeholder undervisningsforløb.

5. Regler for støtteberettigede udgifter

Udgifter skal være afholdt og betalt for at der kan udbetales strukturfondstilskud, jf. dog de særlige regler for standardsats for løn, deltagerunderhold, naturalier, indirekte omkostninger og afskrivninger, som omtales nedenfor på side 18, 21, 24, 30 og 31. Der kan kun ydes tilskud til udgifter, som er afholdt og betalt, efter at det regionale vækstforumsekretariat har modtaget ansøgning om strukturfondsmidler. Ansøges der om regional investeringsstøtte som beskrevet i kapitel IV.6, kan der dog kun medtages udgifter fra det tidspunkt, hvor det regionale vækstforumsekretariat har sendt en kvitteringsskrivelse, der bekræfter, at projektet umiddelbart vurderes at opfylde betingelserne for tilskud.

En udgift anses for afholdt fra det tidspunkt, hvor der er indgået bindende aftale mellem støttemodtageren og leverandøren om leverancen. Udgifter skal være afholdt - og

ydelsen skal være erlagt - inden projektets slutdato og betalt inden tilskuddets udbetaling.

Støttemodtager skal kunne dokumentere betaling af alle omkostninger (ydelser/varer/lønninger), og gennemfører støttemodtager projektet i et partnerskab, gælder dokumentationskravet også for alle partnere i projektet. Dokumentationen skal enten være eksterne dokumenter, f.eks. bankkontoudtog, nota, kvittering eller anden behørig dokumentation.

Seneste dato for betaling af udgifter under programmet er 31. december 2015, medmindre en tidligere dato fastsættes af Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Særligt om elektronisk dokumentation for betaling af udgifter

For alle elektroniske betalingssystemer gælder det, at den dokumentation, som opbevares i elektronisk format, skal kunne udskrives i klarskrift i henhold til bogføringsvejledningen. Samme krav følger af art. 1 stk. 2a i forordning 2355/2002 for anerkendte datamedier (2000-06 perioden) og art. 15 i 1828/2006 (2007-13 perioden). Alle oplysninger i forbindelse med betalingen - faktura, betaling og registreringer samt godkendelser (fx påtegninger, signaturer og attestationer) - skal fremgå af udskriften, for at kunne dokumentere betalingen overfor Erhvervs- og Byggestyrelsen.

- For elektroniske betalinger foretaget via NemKonto gælder det, at støttemodtager skal fremlægge dokumentation for, at retursvar 8 er modtaget i systemet.

For andre elektroniske betalingssystemer skal følgende krav være opfyldt:

- projektets revisor skal i sin forhåndsgodkendelse af projektet have vurderet, at samtlige partnere i projektet har klare forretningsgange, som understøtter processer, der sikrer at betalingsdokumentation kan udskrives i klarskrift,
- en partner kan undtages for at fremsende betalingsdokumentation til projektets revisor, forudsat at partneren hvert år til Erhvervs- og Byggestyrelsen fremsender en kopi af sit seneste årsregnskab/rapport med tilhørende erklæring, som skal være uden supplerende bemærkninger og forbehold. Kan denne erklæring fremlægges, vil partneren i perioden, indtil næste regnskab foreligger, kunne fritages for at fremlægge yderligere betalingsdokumentation overfor projektets revisor. Når det nye regnskab foreligger, skal dette regnskab og den tilhørende erklæring så fremsendes og godkendes af styrelsen. Godkendelsen er ikke generaliseret til alle partnere, og gælder derfor kun den/de partner(e), som fremlægger en revisionserklæring uden forbehold eller supplerende bemærkninger. Udgifter, som afholdes af en partner, som ikke kan fremlægge en revisionserklæring uden forbehold eller supplerende bemærkninger, vil således stadig skulle dokumenteres ved fremlæggelse og indsendelse af ekstern betalingsdokumentation, evt. på stikprøvebasis, jf. side 15 øverst,
- støttemodtager skal under alle omstændigheder kunne fremlægge dokumentationen, fx i forbindelse med et kontrolbesøg fra Erhvervs- og Byggestyrelsen, Den Europæiske Revisionsret, EU-Kommissionen af projektet. Er dokumen-

tationen ikke behørig vil dette kunne betyde at retten til medfinansiering fra Regionalfonden eller Socialfonden bortfalder,

- betalingsdokumentationen skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning. Dokumentationskravet er gældende, også efter projektets afslutning, uanset om støttemodtager udskifter eller ændrer elektroniske systemer i projektperioden, fx regnskabs-, eller betalingssystem.

Udgiftstyper med særlige dokumentationskrav

For en række støtteberettigede udgiftstyper gælder der særlige betingelser, for at de kan medregnes i støttegrundlaget. Disse regler gennemgås i det følgende.

Løn til projektansatte

Der kan ydes tilskud til løn til ansatte, som deltager i gennemførelsen af struktur-fondsprojekter.

Opgørelsen af udgifterne kan ske ved brug af:

- 1) *standardsats eller*
- 2) dokumentation for de *faktisk afholdte og betalte udgifter*.

Om et projekt skal opgøre sine lønudgifter til projektansatte ved at anvende en standardsats eller ved dokumentation for de faktisk afholdte og betalte udgifter, vil blive fastlagt i tilsagnsbrevet.

Ad 1) Standardsats kan kun benyttes, når strukturfondsstøtten ydes i form af tilskud.

Ved anvendelsen af en *standardsats* kan den støtteberettigede timesats maksimalt udgøre et beløb svarende til den højeste dagpengesats¹⁸. Standardsatsen for løn vurderes jævnlige, og oplysning om eventuelle justeringer kan fås hos Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Der kan kun anvendes standardsats for løn i kombination med standardsatsen for indirekte omkostninger (se afsnit herom), hvis satserne dækker forskellige udgiftstyper under projektet. En standardsats for indirekte omkostninger vil eksempelvis ikke kunne indeholde løn, hvis der samtidig anvendes en standardsats for projektansattes lønudgifter.

Ad 2) Ønskes lønnen til projektansatte opgjort som de faktisk afholdte og betalte udgifter, kan følgende udgifter, som skal fremgå af lønsedlen, omfattes:

- ferieberettiget løn
- arbejdsgivers betalte udgifter til
 - pension
 - ATP (fremgår dog ikke altid af lønsedlen)
- overenskomstmæssige tillæg.

¹⁸ Satsen er for 2010 101,62 kr. i timen.

Udgifter til AER, AES, finansieringsbidrag og bidrag til barsel.dk er alle arbejdsgiverudgifter, som er knyttet direkte til et ansættelsesforhold, men som ikke fremgår af den enkelte medarbejders lønseddel. Beregning og betaling sker i tilknytning til ATP-betaling. Såfremt udgiften kan dokumenteres ved udskrift fra arbejdsgiverens lønsystem eller ved betaling af en opkrævning fra ATP, og det kan dokumenteres, at lønudgiften alene er medtaget i det omfang, den er opstået som følge af et projekt, der er ekstraordinært, jf. det følgende afsnit, vil udgiften kunne medtages ved beregningen af de samlede lønudgifter.

Løn er en udgift, der ofte vanskeligt kan adskilles fra almindelige driftsudgifter. En klar adskillelse af støtteberettigede projektudgifter fra almindelige driftsudgifter er derfor særligt afgørende for lønudgifter. Det skal kunne dokumenteres, at lønudgiften alene er medtaget i det omfang, den er opstået som følge af et projekt, der er ekstraordinært og altså ligger ud over den almindelige drift. For en offentlig myndighed må projektet ikke være en følge af et lovbestemt ansvar eller myndighedens løbende forvaltnings-, overvågnings- eller kontrolopgaver.

Lønnen må ikke overstige, hvad der anses for en almindelig, rimelig og realistisk løn for en ansat, der udfører den samme funktion, uden for strukturfondsprojektet.

Beregningen af lønudgifter sker for medarbejdere, der udelukkende er tilknyttet ét støttet projekt på fuld tid¹⁹, i form af en aftale, f.eks. en ansættelsesaftale eller tillæg til ansættelsesaftale, hvori arbejdets art, tidsforbrug og løn er fyldestgørende angivet.

For ansatte, som arbejder deltid på projekter, sker beregningen ved at gange timelønnen med det antal timer, som anvendes på projektet. For månedslønnede beregnes timelønnen som den faktiske årsløn divideret med 1613²⁰.

Eksempel på beregning af timeløn:

For ansatte hvor den egenbetalte pension indgår i grundlønnen (typisk privatansatte):

Grundløn + overenskomstmæssige tillæg
+ arbejdsgiverbetalt ATP
+ arbejdsgiverbetalt pension

For ansatte hvor den egenbetalte pension IKKE indgår i grundlønnen, og hvor den alligevel er ferieberettiget (typisk offentlig ansatte):

Grundløn + overenskomstmæssige tillæg
+ egenbetalt pension
+ arbejdsgiverbetalt ATP
+ arbejdsgiverbetalt pension

I begge tilfælde findes timesatsen ved at dividere den beregnede månedlige lønomkostning med 134,42.

¹⁹ Ansættelser med en arbejdstid på mindre end 37 timer kan behandles som fuldtidsansættelser i tilfælde, hvor den ansatte kun har én ansættelsesaftale med ansættelsesstedet.

²⁰ Retningslinjerne træder i kraft på udgivelsesdagen. Dog kan projekter, som har modtaget tilsagn før ikrafttrædelsesdatoen frit vælge, om de vil opgøre timelønnen for ansatte, som arbejder deltids på projektet, og som afholdes efter den 1. september 2009, efter reglerne på side 18. Standardsatsen for løn skal dog godkendes som en projektændring.

Den beregnede løn kan ikke overstige den faktisk betalte løn. Hvis en medarbejder i en måned har haft overarbejde på projektet, og der udbetales løn for disse overtimer, kan udgiften hertil derfor medtages i projektregnskabet. Afspadseres overtiden derimod, kan udgiften hertil alene medtages i projektregnskabet, såfremt følgende krav overholdes:

- det skal af ansættelsesaftalen fremgå, at det er aftalt, at overtid afspadseres efter en fast aftale, f.eks. i måneden efter,
- overtiden registreres i den måned arbejdet udføres,
- afspadseringen finder sted i projektperioden og
- i den måned, hvor der udbetales løn for afspadserede timer, registreres de afspadserede timer som sådan med henvisning til den måned, hvor timerne var optjent.

Beregningen foretages fra den første måned, hvor medarbejderen anvender tid på projektet. Så længe medarbejderens løn forbliver uændret, kan denne beregning herefter bruges til opgørelse af lønudgiften for medarbejderen. Projektet skal til enhver tid kunne dokumentere ved fremlæggelse af lønsedler for medarbejderen, at den beregnede løn svarer til den faktiske løn.

Der skal for hver enkelt medarbejder foreligge betalingsdokumentation, jf. side 14. For lønudgifter anses *desuden* følgende som tilstrækkelig betalingsdokumentation:

- original lønseddel eller kopi af lønseddel, hvorpå deltageren har attesteret for modtagelsen af lønnen/underholdet, eller
- udtræk fra lønningssystem. Udtrækket skal indeholde de data, der indgår i den enkelte medarbejders lønseddel, og være attesteret af medarbejderen, som dokumentation for modtagelsen af lønnen.

Dokumentationen skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Timeregistrering skal altid føres for personer, der ikke arbejder fuld tid på projektet. Dette gælder uanset, om der anvendes en standardsats eller faktisk afholdte og betalte udgifter. Timeregnskabet skal dokumentere, at udførte opgaver vedrører struktur-fondsprojektet, og danne baggrund for beregningen af den andel af medarbejderens løn, der kan indregnes i projektregnskabet.

Der stilles følgende krav til timeregnskabet:

- der skal etableres en opgørelse fordelt pr. medarbejder,
- medarbejderen udarbejder timeregnskabet for de timer, der er anvendt på projektet. Sygdom, barsel, ferie, feriefridage, omsorgsdage, helligdage og andet fravær kan derfor ikke indgå i timeregnskabet,
- der skal registreres kontinuerligt og omhyggeligt,
- ved registreringen fordeler medarbejderen timerne på de udførte arbejdsopgaver, der er specificeret på arbejdets art, løn, timesatser og tidsforbrug pr. dag,

- timeregnskabet underskrives af medarbejderen og godkendes af en overordnet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen anbefaler projekterne at bruge det timeregnskabsskema på www.regionalt.dk, som er udviklet til strukturfondsprojekter.

Timeregnskabet (original eller kopi) skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Indirekte omkostninger

Indirekte omkostninger er omkostninger, der relaterer sig til projektansatte, men som vanskeligt kan henføres direkte til en individuel aktivitet. Der kan ydes tilskud til udgifter til indirekte omkostninger, som er opgjort ved brug af:

- 1) *en standardsats på op til 20 % af de direkte omkostninger, dokumenteret med årsregnskaber, eller*
- 2) *en fordelingsnøgle, dokumenteret med bilag for faktisk betalte udgifter.*

Opgørelsesmetoden for indirekte omkostninger i et projekt vil blive fastlagt i tilsagnsbrevet. Metoden vil gælde for samtlige partnere i projektet.

Ad 1) Når strukturfondsstøtten ydes i form af tilskud kan indirekte omkostninger - som alternativ til anvendelse af fordelingsnøgle som beskrevet nedenfor - beregnes efter en *standardsats*.

Ved anvendelse af en standardsats kan følgende udgifter indgå som indirekte omkostninger: El, vand, varme, husleje, forsikring, kontorartikler, porto, telefon, internet, rengøring, reparation og vedligehold, IT-service, vicevært, pedel og reception.

Udgifter til husleje er kun støtteberettigede, når der foreligger en situation med et lejemål indgået på markedsvilkår mellem to uafhængige parter. Udgifter til husleje kan ikke medtages i et projektregnskab, når:

- der er tale om intern husleje, hvor tilsagnsmodtager/partnere ejer bygningen, eller
- en partner/interesseforbunden part ejer bygningen og lejer den ud til tilsagnsmodtager/projektpartnere.

I tilfælde med egne bygninger og lejede bygninger fra partner eller interesseforbundne parter vil der i projektregnskabet kun kunne indregnes en forholdsmæssig andel af udgifterne til bygningens drift. Eksempler herpå kan være el, vand, varme og vedligeholdelse.

En standardsats kan ikke i det samme projekt anvendes sammen med indirekte omkostninger opgjort på baggrund af faktiske omkostninger og fordelingsnøgle. Anvendes der en standardsats, skal denne beregningsmetode derfor anvendes for hele projektet.

Der kan ikke indgå løn i standardsatsen for indirekte omkostninger, hvis der i samme projekt anvendes en standardsats for løn til projektansatte eller for deltagerløn/-

underhold. Der kan ikke medtages taxametertilskud som udgift eller finansiering i projekter, hvor der samtidig anvendes andre standardsatser.

Standardsatsen kan udgøre højst 20 % af projektets støtteberettigede direkte omkostninger. Ved anvendelse af standardsatsen skal støttemodtager via seneste årsregnskab kunne dokumentere, at niveauet for indirekte omkostninger i årsregnskabet set i forhold til de direkte omkostninger mindst svarer til den anvendte sats. Hvis et projekt medtager udgifter til indirekte omkostninger på 15 %, skal projektet således ved fremlæggelse af det seneste årsregnskab kunne dokumentere, at der i årsregnskabet som minimum indgår udgifter til indirekte omkostninger svarende til 15 % af de direkte omkostninger. Det skal derfor være muligt ud fra årsregnskabet at identificere udgifter, som kan indgå som indirekte omkostninger, jf. nedenfor. De opgjorte indirekte omkostninger i et givent perioderegnskab/slutregnskab skal sammenholdes med det på opgørelsestidspunktet seneste årsregnskab.

Når flere partnere i et projekt vil medregne indirekte omkostninger i de støtteberettigede udgifter, skal hver enkelt partner via sit seneste årsregnskab kunne dokumentere, at niveauet for indirekte omkostninger i årsregnskabet mindst svarer til den i tilsagnet fastsatte sats for indirekte omkostninger. Kan en partner ikke dokumentere indirekte omkostninger, der svarer til den i tilsagnet fastsatte sats, kan partneren kun medtage den procentsats for indirekte omkostninger som partneren kan dokumentere via sit årsregnskab.

Såfremt projektet vælger at medtage udgifter til indirekte omkostninger som en standardsats, kan projektet ikke heri medtage udgifter til kantinedrift. Har projektet imidlertid udgifter til ”intern fortæring” i form af forplejning til møder, kurser o.l. projektrelevante aktiviteter, som ikke købes eksternt, men i stedet købes i egen kantine, kan denne udgift være støtteberettiget. Der kan således som en støtteberettiget udgift medtages en standardsats på 35 kr.²¹ pr. deltager/medarbejder pr. måltid, dog maksimalt 70 kr.²² pr. dag. Som dokumentation for udgiften fører støttemodtager en liste over deltagere, og denne liste underskrives af såvel deltagerne, som den budgetansvarlige hos støttemodtageren. Som dokumentation for udgiften, skal listen - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning²³.

Ad 2) Indirekte omkostninger behandles som udgifter, som støttemodtager har betalt i forbindelse med gennemførelsen af et projekt, såfremt udgifterne kan dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer.

²¹ Satsen svarer til Skatterådets sats for værdiansættelse af fri kost gældende for 2009, jf. bekendtgørelse nr. 1152 af 18. november 2008. Satserne reguleres for følgende år svarende til Skatterådets værdiansættelser.

²² Satsen svarer til Skatterådets sats for værdiansættelse af fri kost gældende for 2009, jf. bekendtgørelse nr. 1152 af 18. november 2008. Satserne reguleres for følgende år svarende til Skatterådets værdiansættelser.

²³ Retningslinjerne træder i kraft på udgivelsesdagen. Dog kan projekter, som har modtaget tilsagn før ikrafttrædelsesdatoen anmode om at få godkendt, at udgifter til ”intern fortæring”, som afholdes fra og med den 1. september 2009 kan medtages efter reglerne her.

Indirekte omkostninger skal for at være støtteberettigede kunne henføres til projektet og være nødvendige for projektets gennemførelse.

Medtages udgifterne efter fordelingsnøgle og kan de faktisk betalte udgifter dokumenteres med eksterne bilag, skal den anvendte fordelingsnøgle på en behørigt velbegrundet og rimelig måde udtrykke, hvorledes beregningsgrundlaget kan fordeles forholdsmæssigt til strukturfondsprojektet. Den forholdsmæssige fordeling sker i henhold til en fordelingsnøgle, som vælges og dokumenteres af støttemodtager. Som en del af dokumentationen for den valgte fordelingsnøgle skal støttemodtager beskrive og begrunde, hvorfor den valgte fordelingsnøgle er den mest relevante til fordelingen af udgifterne.

For så vidt angår husleje, el, varme, rengøring samt reparation og vedligeholdelse, skal der generelt tages udgangspunkt i det benyttede areal (antal m²) set i forhold til det totale areal (maks. kapacitet). Ved fastlæggelse af fordelingsnøgler skal der tages hensyn til, at projektet ikke må belastes med nogen andel af ledig kapacitet eller drift, der ikke vedrører projektet. Fordelingsnøgler vil i socialfondsprojekter typisk kunne baseres på medarbejdertimer, årselever, kvadratmeter, rådighedstimer og lign. Den valgte fordelingsnøgle skal løbende kunne dokumenteres ved anvendelsen, og dokumentationen skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Følgende udgifter vil typisk kunne indgå som en del af projektets indirekte omkostninger: El, vand, varme, forsikring, kontorartikler, porto, telefon, internet, kantine-drift, rengøring, reparation og vedligehold, IT-service, vicevært, pedel, reception og huslejeudgifter (se dog nedenfor).

Udgifter til husleje er kun støtteberettigede, når der foreligger en situation med et lejemål indgået på markedsvilkår mellem to uafhængige parter. Udgifter til husleje kan ikke medtages i et projektregnskab, når:

- der er tale om intern husleje, hvor tilsagnsmodtager/partnere ejer bygningen, eller
- en partner/interesseforbunden part ejer bygningen og lejer den ud til tilsagnsmodtager/projektpartnere.

I tilfælde med egne bygninger og lejede bygninger fra partner eller interesseforbundne parter vil der i projektregnskabet kun kunne indregnes en forholdsmæssig andel af udgifterne til bygningens drift. Eksempler herpå kan være el, vand, varme og vedligeholdelse af undervisningslokaler, herunder f.eks. opsætning af IT-udstyr til kursusdeltagere, men ikke almindelig vedligeholdelse og forsikring af bygninger.

Satserne for intern fortæring, jf. side 22 kan anvendes, hvis de faktiske betalte udgifter ikke omfatter kantinedrift.

Deltagerunderhold og deltagerløn

Generelt

Hvis kursusdeltagere får udbetalt løn eller underhold mens de deltager i kompetenceudviklingsforløb, er disse udgifter støtteberettigede, og kan derfor medtages i projekt-

regnskabet. For nærmere regler om indholdet af et kompetenceudviklingsforløb henvises til afsnittet herom nedenfor på side 27.

Tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter med fradrag af værdien af deltagerunderholdet eller -lønnen.

Opgørelsen af udgifterne kan ske ved brug af:

- 1) *Standardsats eller*
- 2) *dokumentation for de faktisk afholdte og betalte udgifter.*

Om et projekt skal opgøre sine deltagerudgifter ved at anvende en standardsats eller ved dokumentation for de faktisk afholdte og betalte udgifter, vil blive fastlagt i tilsagnsbrevet.

Anvendes der en standardsats, skal denne beregningsmetode anvendes for hele projektet.

Ad 1) Ved anvendelsen af en standardsats kan den støtteberettigede timesats maksimalt udgøre et beløb svarende til den højeste dagpengesats²⁴. Standardsatsen for deltagerløn/-underhold vurderes jævnlige, og oplysning om eventuelle justeringer kan fås hos Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Der kan kun anvendes standardsats for deltagerløn/-underhold i kombination med standardsatsen for indirekte omkostninger, hvis satserne dækker forskellige udgiftstyper under projektet. En standardsats for indirekte omkostninger vil eksempelvis ikke kunne indeholde løn, hvis der samtidig anvendes en standardsats for deltageres løn-udgifter.

Der kræves ikke dokumentation for betalte udgifter ved anvendelse af standardsatsen, men der kræves dokumentation for deltagerens tilstedeværelse i form af deltagerprotokoller og start-/ophørsskemaer, jf. nedenfor.

Ad 2) Faktisk afholdte og betalte udgifter til løn og deltagerunderhold er støtteberettigede, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- udgifterne kan dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer,
- tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter med fradrag af værdien af deltagerunderholdet eller lønnen,
- deltagere afgiver oplysninger ved start og ophør, og tilsagnsmottagere indberetter oplysningerne til styrelsen²⁵.

²⁴ Satsen er for 2010 101,62 kr. i timen.

²⁵ Tilsagnsmottagere er forpligtet hertil efter Kommissionens forordning (EF) Nr. 1828/2006 af 8. december 2006, bilag 23. Erhvervs- og Byggestyrelsen anbefaler, at projekterne anvender start- og ophørsskemaerne på www.regionalt.dk sammen med styrelsens on-line registreringssystem.

Deltagerunderhold

For *deltagerunderhold* gælder det særligt, at udgiften kan være støtteberettiget, selv om den ikke betales af en støttemodtager (tilsagnsmodtager eller partner) i det projekt, der ydes tilskud til.

Deltagerunderhold kan bestå af:

- dagpenge,
- kontanthjælp,
- anden relevant overførselsindkomst,
- SU, ved additionelle projekter i undervisningsmiljøer, hvor projektets indhold er målrettet deltagerens udslusning på arbejdsmarkedet.

Deltagerløn

For *deltagerløn* er det en **betingelse** for udgiftens støtteberettigelse, at deltagerens arbejdsgiver er tilsagnsmodtager eller partner i projektet.

Deltagerløn kan bestå af følgende udgifter, som skal fremgå af lønsedlen:

- ferieberettiget løn (arbejdsgivers nettoudgift)
- arbejdsgivers betalte udgifter til
 - pension
 - ATP (fremgår dog ikke altid af lønsedlen)
- overenskomstmæssige tillæg.

For hver enkelt deltager, hvor en standardsats ikke anvendes, jf. afsnittet om standardsats for deltagerunderhold ovenfor, skal der beregnes en timepris, der baseres på den faktiske udbetalte løn, jf. reglerne for løn til projektansatte ovenfor side 18 ff. Erhvervs- og Byggestyrelsen anbefaler projekterne at bruge det timeregnskabsskema på www.regionalt.dk, som er udviklet til strukturfondsprojekter.

Eksempel på beregning af timeløn:

For ansatte hvor den egenbetalte pension indgår i grundlønnen (typisk privatansatte):

Grundløn + overenskomstmæssige tillæg
+ arbejdsgiverbetalt ATP
+ arbejdsgiverbetalt pension

For ansatte hvor den egenbetalte pension IKKE indgår i grundlønnen, og hvor den alligevel er ferieberettiget (typisk offentlig ansatte):

Grundløn + overenskomstmæssige tillæg
+ egenbetalt pension
+ arbejdsgiverbetalt ATP
+ arbejdsgiverbetalt pension

I begge tilfælde findes timesatsen ved at dividere den beregnede månedlige lønomkostning med 134,42²⁶.

²⁶ Retningslinjerne træder i kraft på udgivelsesdagen. Dog kan projekter, som har modtaget tilsagn før ikrafttrædelsesdatoen frit vælge, om de vil opgøre timelønnen for ansatte, som arbejder deltids på pro-

Udgifter til AER, AES, finansieringsbidrag og bidrag til barsel.dk er alle arbejdsgiverudgifter, som er knyttet direkte til et ansættelsesforhold, men som ikke fremgår af den enkelte medarbejders lønseddel. Beregning og betaling sker i tilknytning til ATP-betaling. Såfremt udgiften kan dokumenteres ved udskrift fra arbejdsgiverens lønsystem og det kan dokumenteres, at lønudgiften alene er medtaget i det omfang, den er opstået som følge af et projekt, der er ekstraordinært, jf. det følgende afsnit, vil udgiften kunne medtages ved beregningen af de samlede lønudgifter.

Beregningen af deltagerløn/-underhold kan alene ske på baggrund af den tid, hvor deltageren har været til stede på projektet. Der kan **ikke** medtages løn/underhold for:

- perioder med sygdom, barsel, omsorgsdage eller andet fravær,
- perioder, hvor der ikke optjenes løn/underhold, f.eks. weekender, helligdage ferier, feriefridage og øvrig fritid,
- tid, som en deltager anvender til transport mellem hjem og projekt, hvis det ikke er sædvanlig praksis inden for den relevante branche.

Der kan aldrig medtages mere løn/underhold end den bruttoydelse, der har dannet baggrund for udbetalingen til deltageren. Der kan kun medtages løn/underhold, der svarer til det af arbejdsgiver/den udbetalende myndighed faktisk betalte.

For ledige kontanthjælpsmodtagere eller modtagere af anden overførselsindkomst (dog ikke dagpenge), der af fysiske, psykiske eller sociale årsager ikke kan deltage i et fuldt kursusforløb, kan Erhvervs- og Byggestyrelsen skriftligt tillade projektet, at der anvendes et lavere timetal end normen på 37 timer pr. uge, dog ikke mindre end 20 timer pr. uge, som fuld arbejdstid. Der kan således medtages fuldt underhold, selvom deltageren eksempelvis kun deltager i kurset 20 timer om ugen.

I disse tilfælde skal der foreligge uafhængig, individuel dokumentation for den pågældendes maksimale arbejdssevne (svarende til ”fuld tid” for vedkommende).

Lønnen eller underholdet skal være betalt til deltageren, og det skal vedrøre den måned, hvor vedkommende deltager på et projekt. Der skal for hver enkelt deltager foreligge betalingsdokumentation, der dækker de perioder, hvor underholdet medtages i projektrengskabet, jf. side 16. For løn- og underholdsudgifter anses *desuden* følgende som tilstrækkelig betalingsdokumentation:

- original lønseddel, kopi af lønseddel, udbetalingsskrivelse eller lignende, hvorpå deltageren har attesteret for modtagelsen af lønnen/underholdet,
- udtræk fra lønningssystem. Udtrækket skal indeholde de data, der indgår i den enkelte medarbejders lønseddel, og være attesteret af medarbejderen, som dokumentation for modtagelsen af lønnen,
- udtræk fra offentlige udbetalingssystemer (eksempelvis BIS-systemet). Udtrækket skal indeholde de data, der indgår i den enkelte deltagers udbetalingsopgørelse.

jektet, og som afholdes efter den 1. september 2009, efter reglerne på side 18. Standardsatsen for løn skal dog godkendes som en projektændring.

Det er ikke tilstrækkeligt, at der i dokumentationen for det medtagne underhold kun oplyses timesatsen for en deltager. Dokumentationen skal altid indeholde relevante løndata, der muliggør kontrol af beregningen af den enkelte deltagers timesats for hver enkelt måned, hvor vedkommende deltager i et strukturfondsprojekt.

Dokumentationen skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Indholdet i et kompetenceudviklingsforløb

Indholdet i et projekt kan for den enkelte kursUSDeltager være sammensat af følgende elementer:

- holdundervisning, hvor samtlige deltagere i projektet samles, og hvor deltagelse kan registreres af underviser,
- kursUSDeltageres daglige arbejde i den virksomhed, hvor de er ansat, når det daglige arbejde er 1) en del af kursusaktiviteten, 2) afgrænset, relevant for og direkte relateret til projektet, og 3) en nødvendig del af projektets gennemførelse. Forholdet mellem dagligt arbejde og teoritimer skal være mindst 1:1, hvorfor projekter som hovedregel ikke kan have et indhold af dagligt arbejde alene,
- for ledige kontanthjælpsmodtagere eller modtagere af anden overførselsindkomst (dog ikke dagpenge), der af fysiske, psykiske eller sociale årsager ikke kan deltage i et kursusforløb, der består af dagligt arbejde og teoritimer i forholdet minimum 1:1, kan Erhvervs- og Byggestyrelsen skriftligt tillade projektet, at anvende et andet forhold mellem teoritimer og dagligt arbejde,
- erhvervspraktik, hvor deltagerne kan være fordelt på forskellige virksomheder eller arbejdssteder. Forholdet mellem praktik- og teoritimer skal være mindst 1:1, hvorfor projekter aldrig kan have et indhold af praktiktimer alene. Når deltagerne er på praktikophold, skal deltageren og dennes leder på arbejdspladsen underskrive for deltagerens underhold,
- for ledige kontanthjælpsmodtagere eller modtagere af anden overførselsindkomst (dog ikke dagpenge), der af fysiske, psykiske eller sociale årsager ikke kan deltage i et kursusforløb, hvor forholdet mellem praktik- og teoritimer er mindst 1:1, kan Erhvervs- og Byggestyrelsen tillade projektet, at anvende et andet forhold. Når deltagerne er på praktikophold, skal deltageren og dennes leder på arbejdspladsen underskrive for deltagerens underhold,
- hjemmearbejde/fjernundervisning, hvor deltagerne arbejder hjemme og selv registrerer tid, der efterfølgende godkendes af projektleder/underviser.

Deltagerregistrering

Alle kursUSDeltagere på socialfondsprojekter skal udfylde og underskrive mødeprotokoller (deltagerprotokoller). En deltagerprotokol skal som minimum opfylde følgende krav:

- deltagerregistrering foretages pr. deltager pr. dag med angivelse af timer pr. aktivitet,
- deltagerprotokol underskrives som minimum hver måned af deltager og af underviser/projektleder/projektansvarlig.

Deltagerprotokollen skal dokumentere, at deltagerens anvendte tid vedrører struktur-
fundsprojektet, og danne baggrund for beregningen af den andel af medarbejderens
løn eller underhold, der kan indregnes i projektregnskabet.

Ved **erhvervspraktik** kræves som udgangspunkt følgende dokumentation:

- der udarbejdes en samarbejdsaftale mellem virksomhed, deltager og tilsagnsmod-
tager, der specificerer praktikperioder og desuden timetal pr. uge,
- der udarbejdes aftaler for aflønning af deltagere i projektperioden,
- der udarbejdes aftale mellem virksomhed og tilsagnsmodtager om dækning af
udgifter.

Praktikforløbets gennemførelse dokumenteres gennem deltagerprotokoller m.v., der er
underskrevet af hver enkelt deltager, virksomheden og projektledelsen.

Ved **fjernundervisning, hjemmearbejde eller lignende**, hvor deltageren på egen
hånd udfører projektaktiviteten, skal den enkelte selv føre deltagerprotokol. Protokol-
len skal opfylde følgende krav:

- deltageren anfører medgåede timer på dagbasis,
- deltageren anfører på dagbasis en kort beskrivelse af den udførte aktivitet,
- deltageren underskriver som minimum deltagerprotokollen på månedsbasis,
- projektansvarlig, projektleder eller underviser underskriver deltagerprotokollen på
månedsbasis.

Det påhviler den person, der på projektets vegne underskriver deltagerprotokollen, at
vurdere det forbrugte antal timer i forhold til det budgetterede antal. Vedkommende
skal også sammenholde det anførte timetal med eksempelvis afleverede opgaver, lek-
tionsplaner o.l. for at sikre, at dette forhold er rimeligt.

Deltagerprotokollerne (originale eller kopier) skal - som projektets øvrige regnskabs-
materiale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projek-
tets endelige afregning. Deltagerprotokoller skal så vidt muligt underbygges med lek-
tionsplaner, undervisningsplaner eller lignende, som ligeledes opbevares frem til ud-
gangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Erhvervs- og Byggestyrelsen anbefaler projekterne at bruge det skema til deltagerpro-
tokol, som kan findes på www.regionalt.dk.

Særligt om taxametertilskud²⁷

Hvis støttemodtager modtager taxametertilskud for deltagere i et projekt, kan tilskud-
det medtages som en udgift under projektet, såfremt følgende betingelser opfyldes:

- tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter
med fradrag af værdien af taxametertilskuddet,
- taxametertilskud til andre end støttemodtagere er ikke støtteberettiget,

²⁷ Taxametertilskud er statens tilskud til uddannelse og gives som et fast tilskud pr. elev. Størrelsen af
taxametertilskuddet fremgår af Undervisningsministeriets takstkatalog.

- der skal angives klare forudsætninger for beregningen af det medtagne taxamertilskud, så det er fuldt identificerbart. I ansøgningen skal de forskellige taxameterkomponenter, der ønskes medtaget, være udspecificeret,
- støttemodtager skal kunne dokumentere, at den faktiske udgift til taxameterfinansieret undervisning i et projekt mindst udgør det medtagne taxamertilskud,
- i perioder hvor støttemodtager medtager udgifter opgjort som taxamertilskud for projektdeltagere, vil der ligeledes kunne indregnes udgifter, som er ekstraordinære (additionelle) og direkte henførbare til projektet. Ved ekstraordinær forstås udgifter til aktiviteter, der ikke er omfattet af taxamertilskudsordningen, og som er nødvendige for afviklingen af projektet.

Som dokumentation for taxamertilskud skal følgende oplysninger bruges:

- antallet af elever, hvis deltagelse er støtteberettiget under strukturfondsprojektet (angivelse med navn og CPR-nr.),
- undervisningsperioden,
- uddannelseskode, jf. Undervisningsministeriets takstkatalog,
- takst pr. elev jf. Undervisningsministeriets takstkatalog, specificeret på enkeltkomponenter (f.eks.: undervisningstakst, administrationstakst m.v.),
- beregning af det samlede beløb som uddannelsesinstitutionen er berettiget til at modtage på baggrund af antal elever, periode og takster.

Taxameterberegningen skal attesteres og underskrives af uddannelsesinstitutionens juridisk ansvarlige. Projektet skal beskrive baggrunden for, at den nævnte takst er medtaget i projektreghskabet. Projektet skal opbevare denne beskrivelse og dokumentation for den anvendte takst, (f.eks. i form af et udskrift af den relevante del af takstkataloget).

Der gælder samme dokumentationskrav, hvis der indgår taxameter fra undervisning udført af en partner.

Materialet skal sammen med beregningsformlen for de medtagne taxamertilskud - og projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid i mindst 5 år efter projektets endelige afregning.

Særligt om løntilskud/godtgørelse

Løntilskud og godtgørelse, f.eks. VEU²⁸- eller SVU²⁹-godtgørelse, kan på visse betingelser indgå i regnskabet som en udgift under projektet. VEU-/SVU-godtgørelse eller lignende optræder typisk i tilfælde, hvor projektdeltageres arbejdsgiver modtager godtgørelsen i forbindelse med den ansattes deltagelse i et projekt.

²⁸ Formålet med VEU er at give voksne - fortrinsvis kortuddannede - et økonomisk grundlag for at deltage i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse til og med erhvervsuddannelsesniveau. Uddannelsesforløb, der gennemføres med tilskud fra Den Europæiske Socialfond, er særskilt nævnt i Bekendtgørelse af lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse og er dermed umiddelbart omfattet af VEU-ordningen.

²⁹ SVU er en økonomisk hjælp til dem, der ønsker at efter- og/eller videreudanne sig. Der kan ikke gives SVU til SU-berettigede uddannelser. SVU-ordningen skal benyttes i stedet for VEU, når en uddannelse er SVU-berettiget. Deltagelse i et socialfondsprojekt giver ikke i sig selv ret til SVU.

Såfremt arbejdsgiveren modtager VEU-/SVU-godtgørelse, skal denne altid oplyses og medtages i opgørelsen over projektets finansiering som statslig finansiering, mens differencen til den samlede løn skal opføres som den finansieringstype, der er relevant for støttemodtager (privat, stat, kommunal og regional medfinansiering). Ved modtagelse af VEU, SVU m.v. kan det samlede underhold (statslig finansiering + egen medfinansiering) ikke overstige den bruttoydelse, der har dannet baggrund for udbetalingen til deltageren.

Tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter med fradrag af værdien af løntilskuddet eller godtgørelsen.

Dokumentation for den modtagne godtgørelse skal - som projektets øvrige regnskabsmateriale - opbevares frem til udgangen af 2020, dog altid mindst i 5 år efter projektets endelige afregning.

Selvstændig virksomhed i personligt regi, iværksættere og små virksomheder

Standardsatsen for løn til projektansatte/deltagerløn kan anvendes i forbindelse med drift af selvstændig virksomhed, der drives i personligt regi, når det vedrørende projektperioden kan sandsynliggøres, f.eks. ved dokumentation af tidligere indtægt fra virksomheden, at der alternativt ville være oppebåret indtægter ved drift af virksomheden.

Naturalier

Naturalyer behandles som udgifter, som støttemodtager har betalt i forbindelse med gennemførelsen af et projekt, når følgende betingelser er opfyldt:

- udgifterne kan dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer,
- der skal foreligge en uafhængig erklæring vedrørende værdien på tidspunktet for medtagelsen af udgiften i støttegrundlaget,
- den fastsatte pris må ikke overstige markedsprisen,
- tilskuddet fra fondene må ikke overstige de samlede støtteberettigede udgifter med fradrag af værdien af naturalydelser,
- naturalydelser leveres af en part, der ikke er interesseforbunden med støttemodtager. Det indebærer, at støttemodtager ikke selv kan levere naturalydelser,
- ejendomsretten til naturalydelser overdrages til støttemodtager,
- det dokumenteres, at naturalydelser ikke de seneste 5 år har været støttet med EU-midler,
- øvrige regler vedrørende de pågældende aktiver overholdes, f.eks. 10 % -grænsen for udgifter til køb af jord m.m.

Naturalyer kan være jord, fast ejendom, udstyr eller materialer. Det bemærkes, at udgifter til køb af jord, fast ejendom, inventar, udstyr og udgifter til infrastruktur ikke er støtteberettigede under Socialfonden, hvorfor tilsvarende naturalyer heller ikke er støtteberettigede, jf. dog reglen om 10 % -fleksibilitet i afsnit IV.3.

Naturalydelser kan ikke være ulønnet frivilligt arbejde, ligesom naturalydelser heller ikke kan være allerede udarbejdede rapporter og analyser.

En type af naturalydelser, som typisk giver anledning til afgrænsningsproblemer, er forbrug af lagervarer. For sådanne naturalydelser skal samtlige de ovenstående betingelser være opfyldt for at udgiften er støtteberettiget. Det betyder, at alene udgifter til varer, som kan dokumenteres indkøbt ved eksterne regnskabsdokumenter (ctr. varer, som støttemodtager eller partneren selv har frembragt til lager) kan medtages i projektregnskabet, og kun til den værdi, de er indgået på lageret med, dog aldrig højere end markedsprisen på tidspunktet for overførslen af varen til projektet.

Afskrivninger

Afskrivninger behandles som udgifter, som støttemodtager har betalt i forbindelse med gennemførelse af et projekt, dog er afskrivninger på bygninger ikke støtteberettigede.

For at en afskrivningsudgift kan være støtteberettiget, skal følgende betingelser være opfyldt:

- udgifterne kan dokumenteres ved hjælp af regnskabsdokumenter med bevisværdi svarende til fakturaer,
- udgifterne skal vedrøre den periode, som projektet gennemføres i,
- afskrivningerne skal afspejle aktivets levetid. Aktiverne kan således godt være erhvervet før projektperioden, men skal undergå en faktisk værdiforringelse i projektperioden. Der kan ikke medtages afskrivningsudgifter for aktiver, som er fuldt afskrevet inden projektperiodens begyndelse,
- afskrivningsudgifterne er kun støtteberettigede under projektet i det omfang offentlige tilskud ikke har bidraget til erhvervelsen af de afskrivningsberettigede aktiver.

Følgende faste afskrivningslængder (baseret på levetid) skal anvendes:

- Software: 2 år
- Hardware: 3 år
- Materiel/udstyr og immaterielle aktiver: 5 år. Såfremt den faktiske levetid for materiellet/udstyret væsentligt overstiger 5 år, kan alene den faktiske værdiforringelse medtages i projektregnskabet. Den faktiske værdiforringelse beregnes som nedenfor beskrevet af en uafhængig, sagkyndig skønsmand eller ved salgsfaktura til en ikke-interesseforbunden køber.

Ved beregning af afskrivningsbeløbet skal den lineære afskrivningsmetode opgjort pr. måned anvendes. Det anskaffede aktiv kan afskrives i anskaffelsesmåneden, men derimod ikke i afståelsesmåneden. Det vil sige, at selvom projektet slutter den 30. i måneden, kan der ikke medtages afskrivninger for den sidste måned.

Eksempel:

Som en del af et projekt investeres i hardware til en samlet værdi af 360.000 kr. Idet hardware afskrives over 3 år, svarer dette til en afskrivning/udgift på 10.000 kr. om måneden. Projektet løber fra den 1. januar 2008 til den 30. juli 2010, det vil sige 2 år og 7 måneder. Udgiften til hardware afholdes den 29. marts 2008.

Dette betyder, at afskrivningerne kan medtages som en udgift i perioden 1. marts 2008 til 30. juni 2010 – 2 år og 4 måneder. Ved projektets afslutning er der således sket en værdiforringelse på 280.000 kr., og denne ”udgift” er støtteberettiget.

Udgiften medtages, når værdiforringelsen har fundet sted. Det vil sige, at første gang afskrivninger kan medtages som udgift er den 31. marts 2008. Udgiften svarer denne dato til værdiforringelsen for en måned – det vil sige 10.000 kr.

I regionalfondsprojekter kan udgifterne til **materiel/udstyr** anskaffet i projektperioden som alternativ til afskrivninger opgøres som den faktiske værdiforringelse, dokumenteret ved salgsfaktura til en ikke-interesseforbunden køber, eller ved særskilt erklæring fra en uafhængig sagkyndig vurderingsmand. Udgiften kan da eventuelt konteres på tidspunktet for afholdelse og betaling heraf, og ved projektets afslutning opgøres den faktiske værdiforringelse. Metoden med faktisk værdiforringelse kan **ikke** anvendes for software og hardware.

Småanskaffelser (materiel, udstyr, software og hardware) op til og med en værdi af 1.000 kr. ekskl. moms konteres i projektregnskabet under posten ”materialer og småanskaffelser”. Sådanne småanskaffelser afskrives ikke, men optages i regnskabet til den fulde købssum. Opdeling af en samlet set større anskaffelsessum i ”dele” under 1.000 kr. ekskl. moms vil være en omgåelse af afskrivningsreglerne, og er derfor ikke tilladt.

Leasing

Udgifter i forbindelse med driftsmæssig leje og operationel leasing i projektperioden er støtteberettigede, når de pågældende aktiver i øvrigt er støtteberettigede (undtaget dog anlægsinvesteringer i henhold til forordning 1628/2006 i de særlige statsstøtteområder). Operationel leasing er kendetegnet ved, at det ikke er hensigten, at leasingtageren skal blive ejer af aktivet.

Udgifter til finansiel leasing er ikke støtteberettigede. Finansiel leasing foreligger typisk i følgende tilfælde:

- ejendomsretten overføres til leasingtager ved udløbet af leasingaftalen,
- leasingaftalen indeholder en fordelagtig køberet,
- leasingaftalen løber over størstedelen af udstyrets brugstid,
- nutidsværdien af minimumydelse er større end eller i det væsentligste lig med handelsværdien af det leasede udstyr.

Revision

Det er en forudsætning for udbetaling af nogen del af støtten fra Regionalfondens eller Socialfondens, at udgifterne er afholdt og betalt, jf. ovenfor side 16. Dette skal fremgå af de perioderegnskaber eller endelige regnskaber, som danner grundlag for udbetalingen. Regnskaberne skal revideres af den revisor, som Erhvervs- og Byggestyrelsen udpeger, og udgifter til revision af projektet er støtteberettigede. Revisionen skal ske i overensstemmelse med aftalen mellem Erhvervs- og Byggestyrelsen og revisor herom. I revisionsydelsen indgår bl.a. forhåndsgodkendelse, påtegning af regnskaber og revisionsberetning. Priser for revision fremgår af vejledningen til de elektroniske ansøgningskemaer på www.regionalt.dk.

Kørselsgodtgørelse

Udgifter til medarbejderes kørselsgodtgørelse er støtteberettigede, såfremt udgifterne er projektrelevante og faktisk udbetalt til medarbejderen. Dokumentationen for kørslen skal følge SKAT's regler herom og kan ikke overstige de maksimalt godkendte satser for skattefri godtgørelse. Satsen reguleres årligt, og oplysninger herom kan fås ved henvendelse til SKAT.

Diæter

Udgifter til medarbejderes fortæring etc., som udbetales som skattefri rejsegodtgørelse ("diæter") er støtteberettigede, såfremt udgifterne er projektrelevante og faktisk udbetalt til medarbejderen. Dokumentationen for diæterne skal følge SKAT's regler herom og kan ikke overstige de maksimalt godkendte satser for skattefri rejsegodtgørelse. Satsen reguleres årligt, og oplysninger herom kan fås ved henvendelse til SKAT.

6. Statsstøtte

Reglerne om statsstøtte skal overholdes. Støtte, der ydes i strid med statsstøtteregeleerne er ulovlig støtte, som kan kræves tilbagebetalt, uanset om modtageren var i god tro. Det er derfor af yderste vigtighed at det allerede i ansøgningsfasen afklares, om et projekt indeholder statsstøtte, og om denne i givet fald kan ydes i henhold til en af de undtagelser, som findes i statsstøtteregeleerne. Der henvises til den generelle gruppefritagelsesforordning³⁰ og forordningen om de minimis støtte³¹. De regler i de pågældende forordninger, som er væsentligst for strukturfondsprojekter, er beskrevet i bilag 3.

Særlige statsstøtteområder

I regionalfondsprogrammet er beskrevet, at der i visse geografisk afgrænsede områder³² er mulighed for at støtte projekter, som i øvrigt ikke er støtteberettigede under programmet. Der kan i følgende områder ydes tilskud til enkeltvirksomheders projekter vedrørende anlægsinvesteringer, produktudvikling og konsulentbistand. For en nærmere beskrivelse af tilskudsmulighederne i disse områder henvises til regionalfondsprogrammets afsnit 3.4.

De støtteberettigede områder er: Læsø Kommune, Ærø Kommune, Langeland Kommune, Lolland Kommune, Samsø Kommune, Bornholms Regionskommune samt de 27 danske småøer.

³⁰ Kommissionens forordning (EF) Nr. 800/2008 af 6. august 2008 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88

³¹ Kommissionens forordning (EF) Nr. 1998/2006 af 15. december 2006 om anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte.

³² Disse områder er blandt flere godkendt som regionale statsstøtteområder, jf. N693/2006.

V. Finansiering og indtægter

1. Finansiering af et strukturfondsprojekt

EU-projekter finansieres efter krone til krone-princippet. Det betyder, at et EU-tilskud skal modsvares af en tilsvarende dansk finansiering. EU-tilskuddet kan ikke overstige 50 % af de afholdte og betalte støtteberettigede udgifter i et projekt.

Summen af samtlige finansieringskilder skal svare til de budgetterede udgifter, og et projekt må ikke være overfinansieret. Ydes der støtte til samme private projekt efter forskellige nationale ordninger, og overstiger støtten eller støtteværdien sammen med EU-tilskuddet de maksimale statsstøttegrænser, er det nødvendigt at reducere den offentlige støtte.

Der skelnes mellem finansiering og indtægter.

Finansiering

Den nationale finansiering består af offentlige og private bidrag til projektets gennemførelse. Den offentlige finansiering kan komme fra stat, regioner, kommuner, offentligt lignende institutioner³³ og andre aktører, der gennemfører offentligt lignende projekter. Finansieringen kan udgøres af kontante bidrag, deltagerunderhold eller naturallier.

Ved offentlige udgifter forstås:

- 1) ethvert bidrag der hidrører fra statens, regionale eller lokale myndigheders budget;
- 2) ethvert bidrag der hidrører fra sammenslutninger af regionale eller lokale myndigheder eller sammenslutninger af offentligretlige organer;
- 3) ethvert bidrag der hidrører fra offentligretlige organer, som disse er defineret i artikel 1(9) i udbudsdirektivet (direktiv 2004/18/EF);
- 4) ethvert bidrag der hidrører fra offentligretlige organer, herunder visse NGO'er (Non Governmental Organizations) og andre nonprofit organer, der kan dokumentere, at man, som offentligretligt organ, generelt følger reglerne for offentligt udbud: udbudsdirektivet, EF-traktatens regler og principper³⁴ (for aftaler der kan have betydning for det indre marked) og nationale udbudsregler (særligt tilbudsloven).

Indtægter

Alene nettoudgifter er støtteberettigede. Indtægter, rabatter og eventuelle scrapværdier i forbindelse med et projekt skal fratrækkes støttegrundlaget. Afhængigt af karakteren

³³ Ved offentligt lignende institutioner forstås institutioner, som følger reglerne i udbudsdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004), jf. artikel 2, 5) i RFO(EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006.

³⁴ Disse omfatter bl.a. fri udveksling af tjenesteydelser, ikke-forskelsbehandling og ligebehandling, gennemsigtighed, proportionalitet og gensidig anerkendelse, jf. Kommissionens fortolkningsmeddelelse om den fællesskabsret, der finder anvendelse på tildelingen af kontrakter, som ikke eller kun delvis er omfattet af udbudsdirektiverne (2006/C 179/02). Fortolkningsmeddelelsen omfatter følgende: offentliggørelse; kontrakttildeling og domstolsbeskyttelse.

af projektet kan Erhvervs- og Byggestyrelsen kræve, at værdien fastsættes af en uafhængig skønsmand. Dette gælder ligeledes i tilfælde, hvor et produkt, som er resultat af et strukturfondsprojekt, videregives uden vederlag til eksempelvis videreforarbejdning, og der derved kan opnås en indtægt efter projektets afslutning.

Sponsorbidrag, hvortil der er knyttet en væsentlig modydelse fra projektet, betragtes også som indtægter, der skal trækkes fra projektets støttegrundlag, og kan dermed ikke udløse EU-tilskud. Tilskud eller ydelser uden krav om modydelse fra projektet, herunder løntilskud fra projektpartnere eller andre, vil derimod som hovedregel ikke blive betragtet som indtægter og skal dermed ikke fratrækkes støttegrundlaget.

2. Indtægtsskabende projekter

For regionalfondsprojekter, som ikke er omfattet af reglerne om statsstøtte, og som har samlede projektudgifter på mere end 1.000.000 € skal eventuelle indtægter, som projektet genererer, trækkes fra støttegrundlaget. Indtægtsskabende projekter falder i to kategorier:

- investeringer i infrastruktur, som brugerne heraf betaler direkte for, f.eks. væksthuse eller kulturattraktioner,
- andre projekter, hvor det er muligt på forhånd at skønne objektivt over indtægterne.

For sådanne projekter må de støtteberettigede udgifter ikke overstige udgifterne ved investeringen i løbende priser minus nettoindtægterne af investeringen i løbende priser i en given referenceperiode. Referenceperiodens længde fastsættes med udgangspunkt i den levetid, der normalt gælder for en investering af den pågældende type. Tilsvarende fastsættes rentesatsen ud fra den rentabilitet, der normalt forventes af den pågældende investeringstype.

Hvis ikke alle udgifter til den pågældende investering er støtteberettigede, fordeles fradraget for nettoindtægterne proportionalt på de støtteberettigede og de ikke-støtteberettigede udgifter.

Yderligere vejledning om beregningsmetoden kan fås hos Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Regulering af støttegrundlaget efter projektets afslutning

For indtægtsskabende projekter skal det tilstræbes på ansøgningstidspunktet at foretage et objektivt skøn over indtægterne i hele investeringens levetid. Hvis dette ikke er muligt, opgøres indtægterne på tidspunktet for afslutningen af det program, hvorunder tilskuddet er ydet, og de indtægter, der er skabt under projektet, trækkes fra støttegrundlaget. I opgørelsen medregnes de indtægter, som projektet har skabt inden for 5 år efter sidste udbetaling til projektet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen kan kræve tilbagebetaling af tilskud, hvis det senest tre år efter programmets afslutning konstateres, at et projekt har skabt indtægter, som ikke er blevet trukket fra støttegrundlaget.

VI. Afgrænsning til andre EU-fonde

Ved gennemførelsen af strukturfondsprojekter skal der ifølge forordning 1083/2006 ikke alene være komplementaritet i forhold til nationale, regionale og lokale politikker, men også i forhold til indsatsen under andre af Fællesskabets instrumenter. Et særligt krav om koordination findes for den indsats, der gennemføres under Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond. I det følgende beskrives, hvordan dette udmøntes i praksis.

Der er generelt ingen sektorbegrænsning for projekter under Regionalfonden og Socialfonden. Derfor er det normalt ikke en hindring for tilskud, at et projekt gennemføres inden for eller med deltagelse af virksomheder fra fødevarer-, skov- eller fiskerisektoren. For regional investeringsstøtte og statsstøtte under de minimis-reglen gælder dog en sektorbegrænsning, som er beskrevet i bilag 3.

Projekter kan i princippet godt opnå tilskud fra flere fonde, men der kan ikke ydes tilskud fra flere fonde til samme *udgift* under et projekt. I praksis vil tilskud fra flere fonde skulle håndteres ved en opdeling i delprojekter, da det i modsat fald ikke entydigt kan bestemmes, fra hvilken fond en given udgift støttes. Disse delprojekter vil skulle opfylde betingelserne under de enkelte fonde, og der vil derfor i sådanne projekter skulle udfærdiges flere ansøgninger, og delprojektet vil under den pågældende fond blive betragtet som et afgrænset projekt.

For både strukturfondene, Landdistriktsfonden og Fiskerifonden gælder, at der ved ansøgning skal oplyses om sammensætningen af projektets finansiering. For at undgå dobbeltfinansiering af projekter, skal de regionale vækstforumsekretariater og de lokale aktionsgrupper for hvert enkelt projekt vurdere, om projektet er støtteberettiget under både strukturfondene og Landdistriktsfonden/Fiskerifonden, og i givet fald undersøge, om der er søgt tilskud under flere fonde.

1. Sammenfald mellem tilskudsmuligheder

Projekter under landdistriktsprogrammet falder inden for hovedområderne

1. konkurrenceevne i fødevarer- og skovsektoren,
2. forbedring af miljø og landskab,
3. livskvalitet og økonomisk aktivitet i landdistrikterne gennem lokale initiativer.

Heraf vurderes der under område 1 og 3 at kunne gennemføres projekter, som både kan opnå tilskud fra Landdistriktsfonden og strukturfondene. Det skal derfor fra sag til sag vurderes, hvilken fond der bedst vil kunne støtte projektet, og om projektet allerede har søgt eller opnået tilskud under Landdistriktsfonden.

Projekter under programmet for fiskeri- og akvakultursektoren falder inden for hovedområderne

1. foranstaltninger til tilpasning af fiskerflåden og fiskeriindsatsen,
2. akvakultur, forarbejdning og afsætning,
3. foranstaltninger af kollektiv interesse,
4. bæredygtig udvikling af fiskeriområder.

Under alle de fire områder vil der kunne forekomme projekter, som også kan støttes af Regionalfondene eller Socialfondene, og det vil fra sag til sag skulle vurderes, hvilken fond der bedst vil kunne støtte projektet, og om projektet allerede har søgt eller opnået tilskud under Fiskerifonden.

2. Administrativ koordination

Sekretariatene for de regionale vækstfora skal sikre koordinationen mellem ansøgte projekter under strukturfondene, Landdistriktsfonden og Fiskerifonden. For strukturfondene omfatter koordinationen projekter under både målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse og målet om det europæiske territoriale samarbejde.

For Landdistriktsfonden kan dette blandt andet ske gennem den høring af vækstfora, der foretages vedrørende projekter under landdistriktsprogrammets akse 3. Der skal generelt ske koordination med de lokale aktionsgrupper, som indgiver indstilling til FødevarerErhverv om tilskud til projekter vedrørende livskvalitet og økonomisk aktivitet i landdistrikterne.

De nærmere regler om koordinationen mellem strukturfondene og landdistriktsprogrammet, herunder eventuel repræsentation af vækstfora i de lokale aktionsgrupper og koordination af enkeltprojekter, er fastlagt i landdistriktsloven med tilhørende bekendtgørelser³⁵.

For Fiskerifonden skal sekretariatene for de regionale vækstfora sikre, at der koordineres med den eller de lokale aktionsgrupper i regionen, som indgiver indstilling om tilskud til FødevarerErhverv.

³⁵ Lov nr. 316 af 31. marts 2007 om udvikling af landdistrikterne (landdistriktsloven)

VII. Information

1. Information om persondataloven

Alle støttemodtagere, projektdeltagere og andre personer, der er tilknyttet regionalfonds- eller socialfondsprojekter, og hvis personoplysninger registreres i det IT-system, der stilles til rådighed af Erhvervs- og Byggestyrelsen, skal have udleveret en kopi af skrivelsen ”Information om Persondataloven”.

Det påhviler støttemodtager at sikre, at den enkelte deltager/medarbejder er gjort bekendt med skrivelsen og skriftligt accepterer, at personoplysninger registreres og behandles i IT-systemet.

Såfremt der gøres indsigelse mod, at oplysningerne registreres og behandles, vil det betyde, at der ikke vil kunne gives tilskud fra Regionalfonden eller Socialfonden til den pågældende persons deltagelse i projektet.

2. Støttemodtagers ansvar for informations- og pr-foranstaltninger rettet mod offentligheden

Støttemodtager er ansvarlig for at informere offentligheden om den støtte, der er modtaget fra Regionalfonden og Socialfonden.

Støttemodtager skal opsætte en informativ plade af varig karakter, klart synlig og af anselig størrelse, senest seks måneder efter fuldførelsen af en aktivitet, der opfylder følgende betingelser:

- det samlede offentlige bidrag (national offentlig plus EU offentlig) til aktiviteten overstiger 3.750.000 kr.,
- aktiviteten består i køb af en fysisk genstand, finansiering af infrastruktur eller bygge- og anlægsarbejde.

På pladen angives aktivitetens art og titel ud over de nedenfor under ”Tekniske karakteristika for informations- og pr-foranstaltninger i forbindelse med aktiviteter” omhandlede oplysninger. Disse oplysninger skal fylde mindst 25 % af pladen.

Støttemodtager skal under gennemførelsen af hver aktivitet opsætte et stort skilt for alle aktiviteter, som opfylder følgende betingelser:

- det samlede offentlige bidrag (national offentlig plus EU offentlig) til aktiviteten overstiger 3.750.000 kr.,
- aktiviteten består i finansiering af infrastruktur eller bygge- og anlægsarbejde.

De nedenfor under ”Tekniske karakteristika for informations- og pr-foranstaltninger i forbindelse med aktiviteter” omhandlede oplysninger skal fylde mindst 25 % af skiltet. Når aktiviteten er fuldført, skal skiltet erstattes af den ovenfor omhandlede plade af varig karakter.

3. Støttemodtagers ansvar for informations- og pr-foranstaltninger rettet mod deltagere

Når en aktivitet modtager tilskud under et operationelt program, der medfinansieres af Socialfonden, og i relevante tilfælde, hvor en aktivitet modtager tilskud fra Regionalfonden, skal støttemodtager sørge for, at deltagerne i aktiviteten informeres om dette tilskud.

Støttemodtager skal sikre at det tydeligt fremgår, at den aktivitet, der gennemføres, er udvalgt under et operationelt program, som medfinansieres af Regionalfonden og Socialfonden. Alle deltagere skal være informeret om fondens/fondenes medfinansiering.

Alle dokumenter, herunder deltagerbeviser eller andre attester i forbindelse med en sådan aktivitet, skal indeholde oplysning om, at det operationelle program er medfinansieret af Regionalfonden eller Socialfonden.

Tekniske karakteristika for informations- og pr-foranstaltninger i forbindelse med aktiviteter

Alle informations- og pr-foranstaltninger rettet mod støttemodtagere, potentielle støttemodtagere og offentligheden skal indeholde følgende:

- a) det europæiske logo i overensstemmelse med de i bilag 2 fastsatte grafiske standarder og en henvisning til Den Europæiske Union
- b) en henvisning til den pågældende fond:
 - i) for EFRU: "Den Europæiske Fond for Regionaludvikling"
 - ii) for ESF: "Den Europæiske Socialfond"
- c) et slogan, som vælges af forvaltningsmyndigheden, og som fremhæver mer-værdien ved EU-tilskuddet, og helst "Vi investerer i din fremtid".

Punkterne b) og c) finder ikke anvendelse, hvor det drejer sig om mindre reklamegenstande.

På www.regionalt.dk kan logoer for Regionalfonden eller Socialfonden og et fælles logo for de to fonde downloades. Logoerne findes i forskellige formater. Der er logoer, som egner sig til Internettet, og logoer, der egner sig til brug på trykte medier. Logoerne findes på dansk, engelsk, i farve, sort/hvid eller i negativ (sort tekst).

VIII. Regelgrundlag

Retningslinjerne gælder for projekter under følgende to programmer:

Danmarks program for Den Europæiske Socialfond: Flere og bedre job

Danmarks program for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling: Innovation og viden

For programmerne under det europæiske territoriale samarbejde er retningslinjerne vejledende.

1. EU-bestemmelser

De centrale forordninger, som regulerer anvendelsen af strukturfondsmidlerne, er opregnet nedenfor.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 397/2009 af 6. maj 2009 om ændring af forordning nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling for så vidt angår støtteberettigede investeringer i energieffektivitet og vedvarende energi i boliger.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 396/2009 af 6. maj 2009 om ændring af forordning nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond med henblik på at udvide listen over omkostningstyper, der er berettigede til støtte fra ESF.

RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 284/2009 af 7. april 2009 om ændring af forordning (EF) nr. 1083/2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden, for så vidt angår visse bestemmelser om økonomisk forvaltning.

RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1341/2008 af 18. december 2008 om ændring af forordning (EF) nr. 1083/2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden, for så vidt angår visse indtægtsskabende projekter.

RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1783/1999.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1784/1999.

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 1828/2006 af 8. december 2006 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1080/2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling.

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 800/2008 af 6. august 2008 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88 (Generel gruppefritagelsesforordning).

KOMMISSIONENS RETNINGSLINJER FOR STATSSTØTTE MED REGIONALT SIGTE FOR 2007-2013 (2006/C 54/08), herunder det regionale statsstøttekort **N693/2006**.

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 1628/2006 af 24. oktober 2006 om anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på medlemsstaternes regionale investeringsstøtte, ophævet.

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 1998/2006 af 15. december 2006 om anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte.

KOMMISSIONENS HENSTILLING af 6. maj 2003 om definition af mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder.

FÆLLESSKABETS RAMMEBESTEMMELSER for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation (2006/C 323/01).

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN om revision af metoden for fastsættelse af referencerentesatsen og kalkulationsrenten, (C 14 af 19. januar 2008).

RÅDETS FORORDNING (EF, Euratom) Nr. 1605/2002 af 25. juni 2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget.

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF, EURATOM) Nr. 2342/2002 af 23. december 2002 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget.

2. Nationale bestemmelser

Ud over forordningerne, som er umiddelbart gældende i alle medlemsstater, er administrationen af strukturfondsmidler til Danmark reguleret i følgende love og bekendtgørelser.

Lov nr. 602 af 24. juni 2005 om erhvervsfremme.

Lov nr. 1599 af 20. december 2006 om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

Bekendtgørelse nr. 1137 af 26. november 2008 om ændring af bekendtgørelse om ansvar og kompetencefordeling m.v. i forbindelse med administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

Bekendtgørelse nr. 781 af 28. juni 2007 om støtteberettigelse, regnskab, revision og kontrol m.v. i forbindelse med udbetaling af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

Bekendtgørelse nr. 1132 af 24. november 2008 om henlæggelse af beføjelser til Erhvervs- og Byggestyrelsen efter lov om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

Bilag 1: Fordeling af midler til vækstfora og yderområder

Årlig fordeling af midler under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse 2007-2013 til vækstfora og deres yderområder (mio. kr., 2007-priser)

Region	Midler i alt til regionerne ifølge fordelingsnøgle	Midler til regionernes yderområder for at efterleve kommunal-reformaftale	Yderområdemidler i % af regionernes samlede midler	Kr. pr. indbygger i regionernes yderområder	Kr. pr. indbygger i regionerne i alt	Andel af regionernes befolkning bosat i yderområder
Nordjylland	112	71	63 %	241	194	51 %
Midtjylland	72	14	20 %	241	59	5 %
Syddanmark	102	41	41 %	241	86	14 %
Sjælland	72	31	42 %	241	88	16 %
Hovedstaden	70	0	0 %	-	44	0 %
Bornholm	15	15	100 %	336	336	100 %
Konkurrenceudsatte midler	49	-	-	-	-	-
Regional konkurrenceevne og beskæftigelse i alt	492	172	35 %	247	82*	13 %

Anm.: Pga. afrundinger er der ikke helt overensstemmelse mellem procenter og fordeling.

* Ekskl. konkurrenceudsatte midler.

Midlerne er ligeligt fordelt mellem Regionalfonden og Socialfonden på både nationalt og regionalt niveau.

Regionerne skal anvende mindst den i tabellen angivne yderområdeandel til gavn for deres yderområder. Erhvervs- og Byggestyrelsen kan undlade at følge indstillinger af projekter, der ikke helt eller delvist er til gavn for yderområderne, hvis den samlede udvikling i de afholdte og betalte udgifter under et af programmerne giver anledning hertil, og en region ikke lever op til sine forpligtelser til at anvende en del af midlerne til gavn for yderområderne.

Afgrænsningen af de danske yderområder er beskrevet i Danmarks nationale strategiske referenceramme, som findes på www.regionalt.dk.

Bilag 2: Vejledning i gengivelse af det europæiske logo og definition af standardfarverne

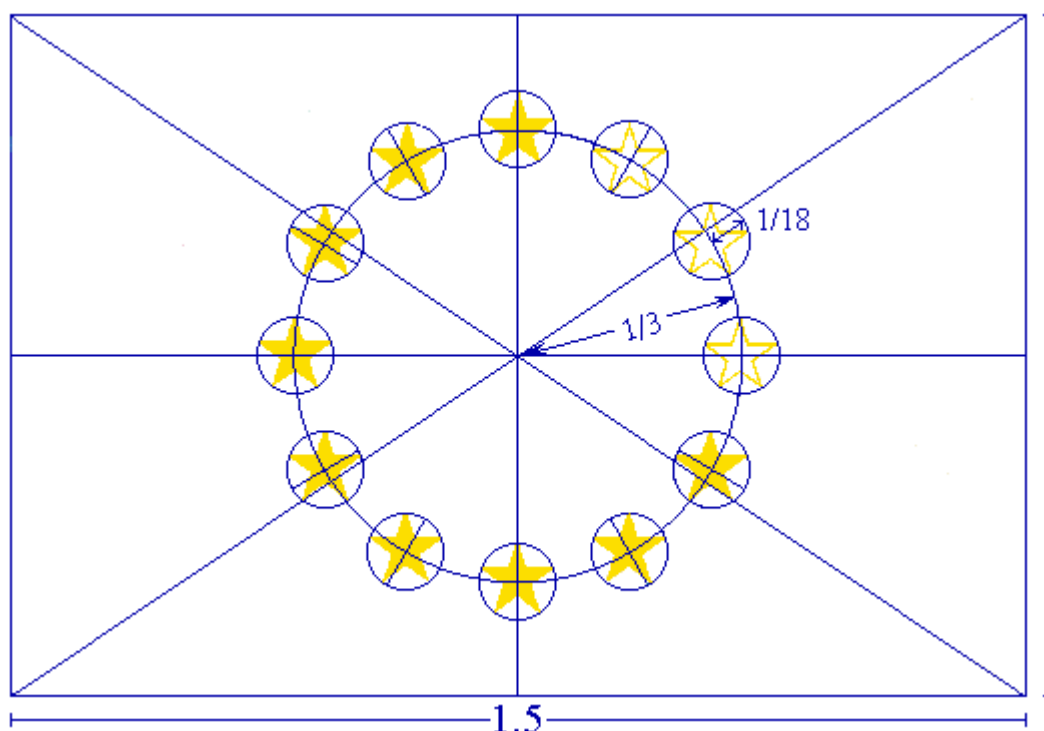
SYMBOLBESKRIVELSE

Med en blå himmel som baggrund danner tolv gyldne stjerner en cirkel, der symboliserer foreningen af Europas folk. Der er altid tolv stjerner, idet tallet tolv er symbol på fuldkommenhed og enhed.

HERALDISK BESKRIVELSE

På azurblå bund en cirkel bestående af tolv gyldne femtakkede stjerner, hvis spidser ikke rører hinanden.

GEOMETRISK BESKRIVELSE

Logoet består af et rektangulært blå flag, hvis længde er halvanden gang dets bredde. Tolv gyldne stjerner er placeret med lige stor indbyrdes afstand på omkredsen af en usynlig cirkel, hvis centrum befinder sig i skæringspunktet for rektanglets diagonaler. Cirkelens radius er $1/3$ af rektanglets bredde. Hver af de femtakkede stjerner er indskrevet i en usynlig cirkel, hvis radius er $1/18$ af rektanglets højde. Alle stjernerne er orienteret således, at en spids peger lige op, og oversiden af de to spidser til højre og venstre er anbragt vinkelret på det lodrette plan. Stjernerne er placeret som tallene på en urskive. Antallet af stjerner er uforanderligt.

STANDARDFARVER

Logoets farver er følgende:

PANTONE REFLEX BLUE for rektanglets vedkommende, og

PANTONE YELLOW for stjernerne.

Firfarvetryk

Ved firfarvetryk fås de to farver ved at anvende farverne fra firfarveserien.

PANTONE YELLOW fås med 100 % "Process Yellow".

PANTONE REFLEX BLUE fås ved at blande 100 % "Process Cyan" og 80 % "Process Magenta".

INTERNET

I web-farveserien svarer PANTONE REFLEX BLUE til farven RGB:0/051/153 (hexadecimal: 003399) og PANTONE YELLOW til farven RGB:255/204/0 (hexadecimal: FFCC00).

GENGIVELSE I ÉN FARVE

Hvis man kun disponerer over farven sort, kan rektanglet omgives med en sort streg, og stjernerne indsættes i sort på hvid bund.

Hvis blå (dvs. Reflex Blue) er eneste disponible farve, skal den anvendes 100 % med stjernerne i hvid negativ.

GENGIVELSE PÅ FARVEBUND

Kan farvebund ikke undgås, skal rektanglet omgives med en hvid ramme af en tykkelse på 1/25 af rektanglets bredde.

Bilag 3: Statsstøttedefinitioner og -bestemmelser³⁶

Støttebegrebet er bredt defineret og omfatter *alle former for statslig aktivitet*, der giver en eller flere virksomheder en økonomisk fordel frem for andre, *uanset formen*. Statsmidler omfatter *midler fra offentlige myndigheder*, men også midler fra fx *fonde eller institutioner* (eller koncessionerede virksomheder), der er udpeget af offentlige myndigheder, og som fx administrerer støtten eller har eneretsstatus.

Støtten skal være *sektiv* og rette sig mod visse sektorer eller virksomheder frem for andre. En ordning kan fx være rettet mod pengeinstitutter eller mod små og mellemstore virksomheder. Det faktum, at ikke alle virksomheder kan få adgang til støtten på lige objektive vilkår, fordi der sker en kvalitativ udvælgelse af de støtteberettigede virksomheder, eller fordi ordningen har et begrænset budget (budgetloft), indebærer selektivitet. Generelle ordninger, der er åbne for alle på lige objektive vilkår – fx generelle skatteregler – er derimod ikke statsstøtte.

Endeligt skal støttemodtageren gennem støtten opnå en *bedre stilling på markedet end konkurrenterne*, og støtten skal *påvirke samhandlen* mellem medlemsstaterne. Der skal således være en markedspåvirkning.

Beskrivelserne af statsstøttere regler i dette bilag er udarbejdet af Erhvervs- og Byggestyrelsen og udgør de for strukturfondsadministrationen væsentligste elementer af Kommissionens generelle gruppefritagelsesforordning samt forordningen om de minimis-støtte. For en fuldstændig gennemgang af regelsættet henvises til de pågældende forordninger.

Tilskyndelsesvirkning (artikel 8)

For at kunne fritage støtte i kraft af forordningen, skal støtten have en tilskyndelsesvirkning. Det vil sige, at støtten skal virke som en tilskyndelse til at gennemføre projektet.

Den første betingelse for at støtten anses for at have tilskyndelsesvirkning er, at ansøger har indsendt en ansøgning til det pågældende vækstforumsekretariat, inden projektet påbegyndes. Der lægges vægt på, at der ikke er dele af projektet eller underaktiviteter i projektet, der er påbegyndt før ansøgningstidspunktet.

Såfremt ovenstående er opfyldt, er dette tilstrækkeligt til at konkludere, at støtten har tilskyndelsesvirkning i statsstøttemæssig sammenhæng, hvis støttemodtagerne er små og/eller mellemstore virksomheder.

Hvis støttemodtager derimod er en stor virksomhed, stilles der udover den ovennævnte betingelse yderligere krav ved vurderingen af tilskyndelsesvirkningen. Det skal overfor Erhvervs- og Byggestyrelsen i forbindelse med behandlingen af strukturfondsansøgninger inden der gives tilsagn påvises, at støttemodtager har udarbejdet tilstrækkelig dokumentation, der godtgør, at minimum en af følgende betingelser er opfyldt:

- projektets/aktivitetens størrelse er blevet væsentligt forøget på grund af støtten,
- projektets/aktivitetens omfang er blevet væsentligt udvidet på grund af støtten,

³⁶ Der henvises ligeledes til Konkurrencestyrelsens Statsstøttehåndbog, 2008

- det samlede beløb, som støttemodtageren har brugt til projektet/aktiviteten er blevet væsentligt forhøjet på grund af støtten,
- projektet/aktiviteten er blevet betydeligt hurtigere gennemført,
- regional investeringsstøtte, projektet ville ikke være blevet gennemført som sådant i det pågældende støtteberettigede område uden støtten.

Der skal dog gøres opmærksom på, at der stadig er krav om additionalitet, som minder lidt om tilskyndelsesvirkningen, og at dette gælder både små, mellemstore og store virksomheder jf. Retningslinjer for strukturfondsfinansierede projekter.

Forskning, udvikling og innovation

Forskning, udvikling og innovation anses såvel i Danmark som i EU for en af de væsentligste kilder til fremme af økonomisk vækst og beskæftigelse. Der er derfor i de danske strukturfondsprogrammer gode muligheder for at styrke indsatsen på dette område. Regionalfondsindsatsen skal således påvirke vækstvilkårene i form af regional innovationskapacitet, samspil om innovation og klyngerelationer. Samtidig er anvendelse af ny teknologi et særligt indsatsområde. Det er her tanken, at adgangen til ny teknologi og anvendelsen heraf øges. Der henvises til den nærmere beskrivelse i Regionalfondsprogrammet side 62-67 og 70-72.

I socialfondsprogrammet er der også mulighed for at fremme klyngerelationer, IT pilotordninger og samspil om innovation. Der henvises særligt til siderne 66 og 69.

I den nye supergruppefritagelsesordning er der åbnet mulighed for en del forskellige former for støtte til forskning, udvikling og innovation. Nedenfor omtales fire muligheder.

I. Støtte til forskning, udvikling og tekniske gennemførlighedsundersøgelser/feasibilitystudier (artikel 31-32)

I forordningen skelnes mellem 3 forskellige faser i et forsknings- og udviklingsprojekt; grundforskning, industriel forskning og eksperimentel udvikling. Alle tre faser kan støttes, men der gælder forskellige støttesatser i enkelte faser. Samtidig betyder samarbejder om forskning og udvikling, at støttesatserne forhøjes.

Projekternes karakter:

Definition af projektfaser:

Ved grundforskning forstås forsøgsmæssigt eller teoretisk arbejde hovedsagelig med henblik på erhvervelse af ny viden om fænomeners og observerbare forholds grundlæggende elementer uden specifik praktisk anvendelse for øje.

Ved industriel forskning forstås planlagt forskning eller kritiske undersøgelser med det formål at erhverve ny viden og nye færdigheder med henblik på udvikling af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser eller med henblik på en mærkbar forbedring af de eksisterende produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Dette omfatter frembringelsen af komponenter til komplekse systemer, som er nødvendig til industriel forskning, navnlig til generisk teknologivalidering, dog undtaget prototyper.

Ved eksperimentel udvikling forstås erhvervelse, kombination, udformning og anvendelse af eksisterende videnskabelig, teknologisk, kommerciel og anden relevant viden og færdigheder med henblik på at udarbejde planer, projekter eller tegninger for nye, ændrede eller forbedrede produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Dette kan også omfatte f.eks. andre aktiviteter, der er rettet mod konceptmæssig formulering og planlægning og dokumentering af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Aktiviteterne kan endvidere omfatte udarbejdelse af udkast, tegninger, planer og anden dokumentation, forudsat at de ikke er beregnet til kommerciel udnyttelse. Udvikling af kommercielt anvendelige prototyper og pilotprojekter er også omfattet, såfremt prototypen nødvendigvis må være det endelige kommercielle produkt, og såfremt den er for kostbar at fremstille til kun at blive brugt til demonstration og validering. Forsøgsproduktionen og testningen af produkter, produktionsmetoder og tjenesteydelser er ligeledes støtteberettiget, forudsat at de ikke kan anvendes eller ændres til at blive anvendt i industrien eller kommercielt.

Derimod omfatter eksperimentel udvikling ikke rutinemæssige eller regelmæssige ændringer af produkter, produktionslinjer, produktionsmetoder, eksisterende tjenesteydelser og andre igangværende transaktioner, selv om sådanne ændringer kan medføre forbedringer.

Der kan gives støtte til såvel den konkrete forskning og udvikling som til de tekniske gennemførlighedsundersøgelser, der ligger forud for industriel forskning eller eksperimentel udvikling.

Støtteberettigede udgiftstyper:

Der er vide rammer for karakteren af udgifter, der kan medtages som støtteberettigede udgifter:

Følgende omkostninger er støtteberettigede:

- a) personaleudgifter (forskere, teknikere og hjælpepersonale i det omfang de arbejder på forskningsprojektet),
- b) udgifter til instrumenter og udstyr, i det omfang og den periode de anvendes til forskningsprojektet. Anvendes sådanne instrumenter og sådant udstyr ikke til forskningsprojektet i hele deres levetid, anses kun afskrivningsomkostningerne under forskningsprojektets varighed, beregnet på grundlag af god regnskabspraksis, for støtteberettigede,
- c) udgifter til bygninger og jord, i det omfang og den periode der gøres brug deraf til forskningsprojektet. Hvad angår bygninger, anses kun afskrivningsomkostningerne under forskningsprojektets varighed, beregnet på grundlag af god regnskabspraksis, for støtteberettigede. For udgifter til jord er omkostningerne ved kommerciel erhvervelse eller de faktiske kapitalomkostninger støtteberettigede,
- d) udgifter til kontraktforskning, teknisk viden og patenter, der er købt eller lejet hos udenforstående kilder til markedspriser, hvor transaktionen er gennemført på normale vilkår og uden noget element af hemmelig samordning, samt udgifter til konsulentbistand og tilsvarende tjenesteydelser, der udelukkende anvendes i forbindelse med forskningsaktiviteten,
- e) yderligere generalomkostninger, der er direkte knyttet til forskningsprojektet,
- f) andre driftsudgifter, herunder udgifter til materialer, forsyninger og lignende produkter, der afholdes i direkte tilknytning til forskningsprojektet.

For tekniske gennemførlighedsundersøgelser forud for industriel forskning eller eksperimentel udvikling udgør det støtteberettigede omkostninger undersøgelsesomkostningerne.

Støttesatser:

	Små virksomheder	Mellemstore virksomheder	Store virksomheder
Grundforskning	100 %	100 %	100 %
Feasibilitystudier forud for industriel forskning	75 %	75 %	65 %
Industriel forskning	70 %	60 %	50 %
<p>Industriel forskning der indebærer samarbejde mellem mindst to af hinanden uafhængige virksomheder hvor,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ingen virksomhed afholder mere end 70 % af de støtteberettigede omkostninger 2. Mindst en SMV deltager eller projektet gennemføres i mindst to medlemslande. <p>Samarbejde mellem en virksomhed og en forskningsinstitution, hvor forskningsinstitutionen afholder mindst 10 % af de støtteberettigede omkostninger og forskningsinstitutionen har ret til at offentliggøre resultaterne af den del af forskningen, som er gennemført af forskningsinstitutionen</p> <p>Hvis resultaterne af <u>industriel</u> forskning stilles</p>	80 %	75 %	65 %

til rådighed for offentligheden gennem videnskabelige konferencer, tidsskrifter eller gennem åbn offentlig adgang.			
Feasibilityanalyser forud for eksperimentel udvikling	50 %	50 %	40 %
Eksperimentel udvikling	45 %	35 %	25 %
<p>Eksperimentel udvikling</p> <p>Industriel forskning der indebærer samarbejde mellem mindst to af hinanden uafhængige virksomheder hvor,</p> <p>3. Ingen virksomhed afholder mere end 70 % af de støtteberettigede omkostninger</p> <p>4. Mindst en SMV deltager eller projektet gennemføres i mindst to medlemslande.</p> <p>Samarbejde mellem en virksomhed og en forskningsinstitution, hvor forskningsinstitutionen afholder mindst 10 % af de støtteberettigede omkostninger og forskningsinstitutionen har ret til at offentliggøre resultaterne af den del af forskningen, som er gennemført af forskningsinstitutionen</p> <p>Hvis resultaterne af <u>industriel</u> forskning stilles til rådighed for offentligheden gennem videnskabelige konferencer, tidsskrifter eller gennem</p>	60 %	50 %	40 %

åbn offentlig adgang.			
-----------------------	--	--	--

II. Støtte til innovationsrådgivning og innovationssupportydelser til SMV virksomheder (artikel 36)

Projekternes karakter:

Der skal være tale om støtte til innovationsrådgivning og innovationssupportydelser til fordel for SMV virksomheder. Forordningen definerer ikke præcist, hvad der forstås ved innovationsrådgivning og innovationssupportydelser, men der er nævnt emner, som skal være vejledende. Derudover skal indholdet nærmere fastlægges gennem den almindelige forståelse af ordene og gennem praksis.

Forordningen nævner som innovationsrådgivning følgende omkostninger:

- ledelsesrådgivning,
- teknologisk bistand,
- tjenesteydelser i tilknytning til teknologioverførsel,
- uddannelse,
- konsulentbistand i forbindelse med erhvervelse og beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og handel med sådanne rettigheder,
- og konsulentbistand i forbindelse med indgåelse af licensaftaler samt rådgivning vedrørende brug af standarder.

Forordningen nævner som innovationssupportydelser følgende omkostninger:

- omkostninger til kontorer,
- databanker,
- tekniske biblioteker,
- markedsundersøgelser,
- laboratoriebrug,
- kvalitetsmærkning,
- afprøvning og certificering.

Herudover kan det oplyses, at Kommissionen i rammebestemmelserne for statsstøtte til forskning, udvikling og innovation har defineret begreberne procesinnovation og organisationsinnovation på følgende måde:

Procesinnovation er gennemførelsen af en ny eller væsentlig forbedret produktions- eller formidlingsmetode (herunder betydelige ændringer af teknik, udstyr og/eller software). Mindre ændringer eller forbedringer, en forbedring af produktions- eller servicemulighederne ved tilføjelse af produktions- eller logistiksystemer, der er meget lig dem, der allerede er i brug, stop for anvendelsen af en proces, almindelig udskiftning eller udvidelse af kapitalapparatet, ændringer, der udelukkende skyldes skiftende faktorpriser, tilpasning, regelmæssige sæsonudsving eller andre konjunkturudsving, handel med nye eller væsentligt forbedrede produkter betragtes ikke som innovation.

Organisationsinnovation er indførelsen af en ny organisationsmetode i virksomhedens forretningspraksis, arbejdspladsorganisation eller eksterne forbindelser. Ændringer af forretningspraksis, arbejdspladsorganisation eller eksterne forbindelser, som er baseret på organisationsmetoder, der allerede er i brug i virksomheden, ændret ledelses-

strategi, fusioner og overtagelser, stop for anvendelsen af en proces, almindelig udskiftning eller udvidelse af kapitalapparatet, ændringer, der udelukkende skyldes skiftende faktorpriser, tilpasning, regelmæssige sæsonudsving eller andre konjunkturudsving, handel med nye eller væsentligt forbedrede produkter betragtes ikke som innovation.

Støtteberettigede udgiftstyper:

Forordningen afgrænser ikke nærmere karakteren af det støtteberettigede udgiftstyper, men støttebeløbet må ikke overstige 200.000 EUR pr. modtager inden for nogen tre-årig periode. Samtidig anføres det, at støttemodtageren skal anvende støtten til at købe tjenesterne til markedsprisen, hvilket må betyde, at interne omkostninger i den enkelte støttemodtagende enhed ikke kan medtages som støtteberettigede omkostninger.

Støttesatser:

Støtten kan maksimalt udgøre indtil 100 % af de støtteberettigede omkostninger, hvis tjenesteyderen er certificeret på nationalt eller europæisk plan. Hvis tjenesteyderen ikke er certificeret på nationalt eller europæisk plan, må støtten ikke overstige 75 % af de støtteberettigede omkostninger.

III. Tilskud til udlån af højt kvalificeret personale til SMV (artikel 37)

Projekternes karakter:

Med det formål at fremme ansættelse af højt uddannet personale i mindre og mellemstore virksomheder har man åbnet mulighed for at give støtte til de udgifter, som små og mellemstore virksomheder afholder ved lån af højt kvalificeret personale udstationeret fra en forskningsinstitution eller en stor virksomhed. Det udstationerede personale skal arbejde med forsknings- udviklings- og innovationsaktiviteter i den SMV virksomhed der modtager støtten. Det udstationerede personale må ikke erstatte andet personale, men skal ansættes i en ny funktion i modtagervirksomheden og have været ansat i mindst to år i den forskningsinstitution eller store virksomhed, der udstationerer det pågældende personale.

Personerne skal have orlov fra forskningsinstitutionen eller den store virksomhed. Den maksimale periode er tre år, og den maksimale støtteintensitet er 50 % af de støtteberettigede omkostninger.

Begreberne forskningsinstitution, højt kvalificeret personale og udstationeret er ikke defineret i selve forordningen, men i rammebestemmelserne for statsstøtte til forskning, udvikling og innovation defineres begreberne på følgende måde:

forskningsinstitution: en enhed, f.eks. en højere læreanstalt eller et forskningsinstitut, uanset retlig status (offentligretlig eller privatretlig) eller finansieringsform, hvis primære målsætning er at udføre grundforskning, industriel forskning eller eksperimentel udvikling, og formidle resultaterne heraf gennem undervisning, offentliggørelse eller teknologioverførsel; alle fortjenester geninvesteres i lignende aktiviteter, formidling af resultaterne eller undervisning.

højt kvalificeret personale: forskere, ingeniører, designere og marketingsledere med en uddannelse fra et universitet eller højere læreanstalt og mindst fem års relevant faglig erfaring. Perioder som Ph.D-aspirant kan tælle som relevant faglig erfaring.

udstationeret: at forskeren er midlertidigt ansat af en støttemodtager i udstationeringsperioden, hvorefter vedkommende har ret til at vende tilbage til sin tidligere arbejdsgiver.

Støtteberettigede udgiftstyper:

Lønomskostninger,
Rekruteringsomkostninger,
Flytteomkostninger i forbindelse med, at højt kvalificeret personale udlånes.

Støttesatser:

Maksimalt 50 % af det støtteberettigede omkostninger i højst tre år pr. virksomhed og pr. person, der lånes.

IV. Støtte til unge innovative virksomheder (artikel 35)

Projekternes karakter:

Der er ingen krav til de støttede projekters karakter, men derimod til karakteren af virksomhederne.

Små virksomheder, der har eksisteret i mindre end 6 år kan få støtte såfremt virksomhedens udgifter til forskning og udvikling udgør mindst 15 % af virksomhedens samlede driftsudgifter. Kravet til hvor store udgifterne til forskning og udvikling skal være skal være opfyldt mindst et af det tre år forud for støttetildelingen. Hvis der er tale om en nystartet virksomhed uden afsluttet regnskaber anvendes indeværende regnskabsår, som attesteret af en ekstern revisor.

Ved små virksomheder i kategorien små og mellemstore virksomheder forstås virksomheder, som beskæftiger under 50 personer, og som har en årlig omsætning og/eller en samlet årlig balance på højst 10 mio. EUR.

Der er det særlige ved denne type støtte, at virksomheder der modtager støtte under denne regel, ikke indenfor 3 år efter at der er ydet støtte i henhold til artikel 35, kan modtage anden støtte med hjemmel i supergruppefritagelsen, med mindre der er tale om støtte i form af risikovillig kapital efter artikel 29 eller støtte til forskning, udvikling og innovation efter artiklerne 30-37.

Støtteberettigede udgiftstyper:

Støtten beregnes ikke på baggrund af støtteberettigede udgifter. Hvis virksomheden opfylder betingelserne ovenfor, kan der gives en støtte på indtil 1 mio. EUR. I de særlige statsstøtteområder kan støtten udgøre 1,25 mio. EUR.

Støttesatser:

Der er ingen maksimale støttesatser.

Uddannelse

Forbedrede uddannelsesmuligheder er en central kilde til økonomiske vækst og beskæftigelse i såvel Danmark som i EU. Der er derfor i de danske strukturfondsprogrammer åbnet muligheder for at styrke indsatsen inden for dette område.

Uddannelsesstøtte kan være relevant både i forbindelse med regionalfonden og socialfonden. Det er naturligvis mest åbenlyst i forhold til socialfonden, men samtidig skal der gøres opmærksom på, at det ikke nødvendigvis er relevant at anvende fritagelsen for uddannelsesstøtte, fordi der er tale om et socialfondsprojekt (f.eks. et netværks-samarbejde om udvikling af uddannelse).

Fritagelse for uddannelsesstøtte kunne eksempelvis være relevant at overveje i forhold til følgende typer projekter:

- gennemførelse af et uddannelsesforløb som pilotprojekt,
- efteruddannelse med det formål at styrke strategiske ledelseskompetencer,
- praktikforløb,
- fadderordninger,
- udvikling af iværksætteres kompetencer,
- kompetenceudvikling af undervisere,
- formidling af ny viden fra videninstitutioner til virksomheder i yderområder.

Uddannelsesstøtte (artikel 39)

I supergruppefritagelsens artikel 39 behandles fritagelsesmuligheden for uddannelsesstøtte.

Definition af specifik/generel uddannelse:

Det er i gruppefritagelsesforordningen defineret, at der kan gives støtte til henholdsvis specifik og generel uddannelse.

Specifik uddannelse er defineret som uddannelse, herunder undervisning, som arbejdstageren primært kan benytte direkte til udførelse af sine nuværende eller fremtidige arbejdsopgaver i den virksomhed, hvor den pågældende arbejdstager er ansat. Der er tale om uddannelse, som giver kvalifikationer, der ikke eller kun i begrænset omfang kan benyttes i andre virksomheder eller på andre arbejdsområder.

Generel uddannelse er defineret som uddannelse, herunder undervisning, som arbejdstageren ikke kun eller ikke primært kan benytte til udførelse af sine nuværende eller fremtidige arbejdsopgaver i den virksomhed, hvor den pågældende arbejdstager er ansat. Der er tale om uddannelse, som giver kvalifikationer, der i vidt omfang kan benyttes i andre virksomheder eller på andre arbejdsområder.

Der er i forordningen nævnt nogle eksempler på, hvad generel uddannelse kan være. Uddannelsen er eksempelvis generel, hvis:

- den tilrettelægges af flere selvstændige virksomheder i fællesskab,
- ansatte i forskellige virksomheder kan deltage i uddannelsen, eller
- uddannelsen anerkendes, attesteres eller valideres af offentlige myndigheder eller organer eller andre institutter eller organer, som en medlemsstat eller Fællesskabet har overdraget de nødvendige beføjelser.

I henhold til forordningens tekst er der ikke krav om, hvem der skal varetage uddannelsen. Uddannelsen kan varetages af virksomheden selv, af det offentlige eller af pri-

vate uddannelsescentre. Endvidere skal uddannelse forstås bredt, således der ikke alene er tale om egentlig undervisning.

Støtteintensitet:

Støtteintensiteten for uddannelsesstøtte kan som udgangspunkt maksimalt udgøre:

- a) 25 % for specifik uddannelse,
- b) 60 % for generel uddannelse.

Men der er mulighed for at forhøje støtteintensiteten op til 80 % i følgende særlige situationer:

- støtteintensiteten kan forhøjes med 10 procentpoint, hvis uddannelsen gælder handicappede eller dårligt stillede arbejdstagere,
- støtteintensiteten kan forhøjes med 10 procentpoint, hvis støtten ydes til mellemstore virksomheder,
- støtteintensiteten kan forhøjes med 20 procentpoint, hvis støtten ydes til små virksomheder.

Uddannelsesstøtte			
Støtteintensiteter	Maksimum støtteloft		
		Specifik uddannelse	Generel uddannelse
	Standard sats (store virksomheder udenfor støttede områder)	25 %	60 %
	Stigninger i forhold til standardsats:		
– Handicappede/dårligt stillede arbejdstagere	10 %		
– Mellemstore virksomheder	10 %		
– Små virksomheder	20 %		

Der gælder særlige regler for støtte til søtransportsektoren. Der henvises til forordningens artikel 39, stk. 2.

Hvis det støttede projekt omfatter både specifik og generel uddannelse, der ikke kan adskilles ved beregning af støtteintensiteten, gælder den maksimale støtteintensitet for specifik uddannelse.

Det samme gør sig gældende, hvis det ikke kan fastslås, hvorvidt det støttede projekt er specifikt eller generelt.

Støtteberettigede udgiftstyper:

I forordningen er det defineret hvilke udgifter der er støtteberettiget i statsstøttømæssig henseende. Det drejer sig om følgende udgiftstyper:

- a) omkostninger ved undervisningspersonale,
- b) underviseres og deltageres rejseomkostninger, herunder hotelophold,
- c) andre løbende udgifter, som f.eks. materialer og udstyr, der er direkte forbundet med projektet,
- d) afskrivning af hjælpemidler og instrumenter, i det omfang de udelukkende anvendes til uddannelsesprojektet,
- e) udgifter til konsulentbistand og vejledning i forbindelse med uddannelsesprojektet,
- f) personaleomkostninger ved deltagelse i uddannelsesprojektet og generelle indirekte omkostninger (dog med følgende begrænsning).

Tilskyndelsesvirkning:

Særligt i forbindelse med uddannelsesstøtte skal der gøres opmærksom på tilskyndelsesvirkningen, jf. afsnittet herom. I forhold til uddannelsesstøtte er der sammenlignet med tidligere sket en skærpelse af reglerne for store virksomheder.

Der skal både for SMV'er og store virksomheder være indsendt en ansøgning, inden projektet er påbegyndt, for at projektet har tilskyndelsesvirkning i forordningens forstand.

Derudover er det for store virksomheder yderligere et krav, at minimum en af de opstillede betingelser i forordningens art. 8, stk. 3 skal være opfyldt. For nærmere gennemgang heraf henvises til afsnittet om tilskyndelsesvirkning.

De minimis

Reglerne om de minimis er givet i en selvstændig forordning, KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 1998/2006 af 15. december 2006 om anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte. Forordningen anvendes fra den 1. januar 2007 til den 31. december 2013.

Statsstøtte

Forud for anvendelsen af de minimis-reglerne skal der være foretaget en vurdering af, at den pågældende støtte udgør statsstøtte. Dette er vigtigt, da anvendelsen af reglerne på støtte, som ikke udgør statsstøtte, vil medføre at evt. senere støtte, som korrekt karakteriseres som statsstøtte, evt. vil skulle begrænses under henvisning til de minimis-reglens støtteloft.

Støttebeløb

Den samlede støtte pr. virksomhed må ikke overstige 200.000 EUR over en periode på tre regnskabsår. Loftet gælder uanset de minimis-støttens form eller formål. Den relevante treårsperiode er glidende i den forstand, at man, hver gang der ydes ny de minimis-støtte, skal fastsætte den samlede de minimis-støtte, der er ydet i det indevæ-

rende og de to foregående regnskabsår. Der stilles ikke krav om, at støtten gives i forbindelse med afholdelse af støtteberettigede udgifter.

Støttetidspunkt

Støtten anses for at være ydet på det tidspunkt, hvor virksomheden har opnået ret til at modtage støtte i henhold til den gældende nationale ordning. (Strukturfondsstøtte anses for ydet på tidspunktet for styrelsens tilsagnsskrivelse. Hvis det støttede projekt har en sådan karakter, at det er tillagt tilsagnsmodtageren at videreformidle støtten til de endelige støttemodtagere, vil støttetidspunktet følge af aftaleforholdet mellem tilsagnsmodtager og de endelige modtagere af de minimis-støtte).

Virksomhed

I forbindelse med koncernforbundne virksomheder gælder det, at de minimis beløbet skal beregnes samlet for hele koncernen, når denne fungerer som en økonomisk enhed, men godt kan tildeles til hver enkelt virksomhed, hvis disse er selvstændige økonomiske enheder (selvstændige juridiske personer).

Som hovedregel kan man sige, at moder- og datterselskaber er selvstændige juridiske og økonomiske enheder, der godt kan modtage hver sin de minimis støtte. I forbindelse med underfilialer, kontorer etc., er der derimod ikke tale om selvstændige virksomheder, hvorfor de minimis beløbet skal beregnes samlet for hele koncernen.

Den enkelte virksomheds størrelse; antal ansatte, omsætning og balance er uden betydning.

Støttens værdi

Ydes støtten direkte som kontante udbetalinger eller gratisydelse anskaffet til formålet, er det uden videre muligt at opgøre støttens værdi. Ydes støtten derimod som f.eks. rentelette lån eller lign. gælder særlige regler. Lån som alene skal tilbagebetales i tilfælde af succes vil skulle regnes som de minimis-støtte for det fulde lånebeløb.

Kumulation

Reglerne for de minimis-støtte følger andre principper om støtte end de øvrige regler om statsstøtte, som typisk udmåler støtten som en procent af støtteberettigede udgifter. Man kan ikke modtage såvel de minimis-støtte som støtte i henhold til en gruppefritagelse eller en af Kommissionen godkendt støtteordning, hvis den samlede støtte til de relevante støtteberettigede udgifter overstiger den støtte, som er tilladelig i henhold til den pågældende gruppefritagelse eller godkendte ordning.

Administration og kontrol

Kommissionen stiller ingen krav om løbende underretning om støtte ydet som de minimis-støtte. Men Kommissionen kan anmode om udlevering af alle oplysninger om reglernes overholdelse indenfor 20 arbejdsdage. Det betyder, at al dokumentation for reglernes overholdelse skal registreres og opbevares. Opbevaringspligten gælder i ti år fra det tidspunkt, hvor der sidst blev udbetalt støtte i henhold til ordningen.

Projektadministrationen omfatter indhentelse af erklæringer fra virksomhederne vedrørende de minimis-støtte, som er modtaget indenfor den 3-årige periode. (Sådan støtte kan være givet under mange forskellige offentlige støtteordninger.) Erklæringerne

gør det muligt at kontrollere, at det aktuelle støttebeløb kan holdes under det samlede støtteloft på 200.000 EUR. Samtidig med at støtten tildeles, må der gives modtagerne meddelelse om, at støtten er ydet som de minimis-støtte. Der må refereres til forordningen ved nummer og offentliggørelse.

Anvendelse i forbindelse med strukturfondsprojekter

Virksomhedsprojekter, som retter sig mod aktiviteter, som ikke er beskrevet i gruppefritagelser om statsstøtte, er henvist til at anvende de minimis-reglerne. F.eks. et projekt omkring fysiske start-faciliteter med tilhørende rådgivning for SMV.

Tilsvarende må de minimis-reglerne anvendes som alternativ til den generelle gruppefritagelse, når den offentlige støtte pr. virksomhed overstiger de maksimale støtteprocenter, som findes i gruppefritagelsen. F.eks. et rådgivningsprojekt som foruden støtte fra strukturfondene modtager støtte fra region og kommune.

Bilag 4. Udbud.

Tærskelværdier for perioden 1/1 2008 til 31/12 2009

Kommissionen har pr. 13.12.2007 i meddelelse 2007/C 301/01 offentliggjort følgende tærskelværdier, der som udgangspunkt gælder for årene 2008 og 2009.

Tærskelværdierne er eksklusive moms. Udbud/anskaffelser efter direktiverne:

Tjenesteydelser Direktiv nr. 2004/18/EF	Statslige kon- trakter:	Amtskommunale og kommunale kontrakter:
1. Bilag II A tjenesteydelser (undtaget de under pkt. 2 nævnte tjenesteydelser):	991.589 kr.	1.535.844 kr.
2. Bilag II B tjenesteydelser. Tjenesteydelse under bilag II A, kategori 8 samt tjenesteydelser under bilag II A, kategori 5, hvis CPV-positioner svarer til CPC-nummer 7524, 7525 og 7526:	1.535.844 kr.	1.535.844 kr.
3. Deltjenesteydelser:	596.444 kr.	596.444 kr.
Vareindkøb Direktiv nr. 2004/18/EF		
	Statslige kontrakter:	Amtskommunale og kommunale kontrakter:
1. Varekøb:	991.589 kr.	1.535.844 kr.
2. Delydelser, varer:	596.444 kr.	596.444 kr.
3. Varekøb på forsvars-området omfattet af bilag V:	991.589 kr.	
4. Varekøb på forsvars-området ikke omfattet af bilag V:	1.535.844 kr.	
Bygge- og anlæg Direktiv nr. 2004/18/EF		
	Statslige kontrakter:	Amtskommunale og kommunale kontrakter:
1. Bygge- og anlægsarbejder:	38.396.109 kr.	38.396.109 kr.
2. Koncessioner, jf. art. 56:	38.396.109 kr.	38.396.109 kr.
3. Delarbejder:	7.455.555 kr.	7.455.555 kr.
Forsyningsvirksomheder		

Direktiv nr. 2004/17/EF	
1. Varekøb og tjenesteydelser:	3.071.689 kr.
2. Bygge- og anlægsarbejder:	38.396.109 kr.
3. Delydelser (tjenesteydelser og varer):	596.444 kr.
4. Delarbejder (bygge- og anlæg):	7.455.555 kr.

Vejledende forhåndsmeddelelser:

Gælder for alle udbudsdirektiverne	Værdien af det samlede indkøb pr. år, finansår eller regnskabsår.
1. Tjenesteydelser:	5.573.918 kr.
2. Varekøb:	5.573.918 kr.
3. Bygge- og anlægsarbejder:	38.396.109 kr.

En vejledende forhåndsmeddelelse er en oversigt over ordregiverens anskaffelser/arbejder i det kommende år. En sådan bør offentliggøres i EU-tidende, såfremt summen af disse anskaffelser inden for ensartede kategorier i det kommende år overstiger tærskelværdien for vejledende forhåndsmeddelelser.

TJENESTEYDELSER OMHANDLET I ARTIKEL 1, STK. 2, LIT-RA d)

BILAG II A 1)

Kategorier	Beskrivelse	CPC-reference-nummer 2)	CPV-referencenummer
1	Vedligeholdelse og reparation	6112, 6122, 633, 886	50100000-6 - 50982000-2 (undt. 50310000-1 - 50324200-4 og 50116510-9, 50190000-3, 50229000-6, 50243000-0)
2	Landtransport 3), herunder sikkerheds-transport og kurér-virksomhed, undtagen postbesørgelse	712 (undt. 71235), 7512, 87304	60112000-6 - 60129300-1 (undt. 60121000-2 - 60121600-8, 60122200-1, 60122230-0) og 64120000-3 - 64121200-2
3	Lufttransport: Transport af personer og gods, undtagen postbesørgelse	73 (undtagen 7321)	62100000-3 - 62300000-5 (undt. 62121000-6, 62221000-7)
4	Postbesørgelse på land 3) og i luften	71235, 7321	60122200-1, 60122230-0 62121000-6, 62221000-7
5	Teletjenester	752	64200000-8 - 64228200-2, 72318000-7 og 72530000-9 - 72532000-3
6	Finansielle tjeneste-	ex 81, 812, 814	66100000-1 - 66430000-3 og

	ydelser: a) Forsikring b) Bank- og investeringstjenesteydelser 4)		67110000-1 - 67262000-1 4)
7	Edb-tjenesteydelser og her med beslægtede tjenesteydelser	84	50300000-8 - 50324200-4, 72100000-6 - 72591000-4 (undt. 72318000-7 og 72530000-9 – 72532000-3)
8	FoU-tjenesteydelser 5)	85	73000000-2 - 73300000-5 (undt. 73200000-4, 73210000-7, 7322000-0)
9	Regnskab, revision og bogholderi	862	74121000-3 - 74121250-0
10	Markeds- og opinionsundersøgelser	864	74130000-9 - 74133000-0 og 74423100-1, 74423110-4
11	Managementkonsulentvirksomhed 6) og hermed beslægtede tjenesteydelser	865, 866	73200000-4 - 73220000-0, 74140000-2 - 74150000-5 (undt. 74142200-8) og 74420000-9, 74421000-6, 74423000-0, 74423200-2, 74423210-5, 74871000-5, 93620000-0
12	Arkitektvirksomhed: Rådgivende ingeniørvirksomhed og integreret ingeniørvirksomhed, byplanlægning og landskabsarkitektur, hermed beslægtet teknisk-videnskabelig konsulentvirksomhed, teknisk afprøvning og analyse	867	74200000-1 - 74276400-8 og 74310000-5- 74323100-0 og 74874000-6
13	Reklamevirksomhed	871	74400000-3 - 74422000-3 (undt. 74420000-9 og 74421000-6)
14	Bygningsrengøring og ejendomsadministration	874, 82201 til 82206	70300000-4 - 70340000-6 og 74710000-9 - 74760000-4
15	Forlags- og trykkerivirksomhed på honorar- eller kontraktbasis	88442	78000000-7 - 78400000-1
16	Kloakering og affaldsbortskaffelse: rensning og lignende tjenesteydelser	94	90100000-8 - 90320000-6 og 50190000-3, 50229000-6, 50243000-0

1) I tilfælde af forskellige fortolkninger mellem CPV og CPC finder CPC-nomenklaturen anvendelse.

2) CPC-nomenklaturen (den midlertidige udgave), som bruges ved fastlæggelse af anvendelsesområdet for direktiv 92/50/EØF.

3) Undtagen de i kategori 18 omhandlede jernbanetransportydelse.

4) Undtagen finansielle tjenesteydelser vedrørende emission, køb, salg og overdragelse af værdipapirer eller andre finansielle instrumenter samt centralbankers tjenesteydelser.

Tjenesteydelser, der består i erhvervelse eller leje - uanset de finansielle betingelser - af jord, eksisterende bygninger eller anden fast ejendom, eller som vedrører rettigheder hertil, er også udelukket; dog er aftaler om finansielle tjenesteydelser, der indgås samtidig med eller før eller efter aftalen om erhvervelse eller leje, uanset form, omfattet af dette direktiv.

5) Undtagen tjenesteydelser vedrørende forskning og udvikling, bortset fra dem, hvis udbytte tilhører den ordregivende myndighed til brug for egen virksomhed, hvis tjenesteydelsen i fuldt omfang aflønnes af den ordregivende myndighed.

6) Undtagen voldgiftsafgørelser og mægling.

BILAG II B

Kategorier	Beskrivelse	CPC-reference-nummer	CPV-referencenummer
17	Hotel- og restaurationsvirksomhed	64	55000000-0 - 55524000-9 og 93400000-2 - 93411000-2
18	Jernbanetransport	711	60111000-9 og 60121000-2 – 60121600-8
19	Transport ad vandveje	72	61000000-5 - 61530000-9 og 63370000-3 - 63372000-7
20	Støtte- og hjælpe-transporttjenesteydelser	74	62400000-6, 62440000-8, 62441000-5, 62450000-1, 63000000-9 - 63600000-5 (undt. 63370000-3, 63371000-0, 63372000-7) og 74322000-2, 93610000-7
21	Juridiske tjenesteydelser	861	74110000-3 - 74114000-1
22	Personaleudvælgelse og -rekruttering 1)	872	74500000-4 - 74540000-6 (undt. 74511000-4) og 95000000-2 - 95140000-5
23	Efterforsknings- og sikkerhedstjenesteydelser, undtagen sikkerhedstransport	873 (undtagen 87304)	74600000-5 - 74620000-1
24	Undervisning og erhvervsuddannelse	92	80100000-5 - 80430000-7
25	Sundheds- og socialvæsen	93	74511000-4 og 85000000-9 – 85323000-9 (undt. 85321000-5 og 85322000-2)
26	Fritids- og sportsaktiviteter samt kulturelle aktiviteter	96	74875000-3 - 74875200-5 og 92000000-1 - 92622000-7 (undt. 92230000-2)
27	Andre tjenesteydelser 2)		

¹⁾ Undtagen ansættelseskontrakter.

2) Undtagen aftaler om radio- og fjernsynsforetagenders erhvervelse, udvikling, produktion eller koproduktion af programmer og aftaler om sendetid.

Tilbudsloven

Anvendelsesområde

§ 1. Lovens afsnit I gælder for indhentning af tilbud på udførelse eller projektering og udførelse af bygge- og anlægsarbejder og for tildeling af ordren.

Stk. 2. Lovens afsnit I gælder for følgende udbydere:

- 1) Statslige, regionale og lokale myndigheder og offentligretlige organer,
- 2) andre udbydere, når de udbyder bygge- og anlægsarbejder, som modtager offentlig støtte, herunder garantier, og
- 3) tilbudsgivere, når de indhenter tilbud hos underentreprenører til brug for udførelse af en bygge- og anlægsopgave omfattet af lovens afsnit I for en bygherre omfattet af nr. 1 eller 2.

Stk. 3. Bortset fra § 3, stk. 2, og § 7 gælder lovens afsnit I dog ikke udbud, der er omfattet af

- 1) udbudsdirektivet, herunder reglerne for delarbejder omfattet af direktivets artikel 9, stk. 5 a,
- 2) forsyningsvirksomhedsdirektivet, herunder reglerne for delarbejder omfattet af direktivets artikel 17, stk. 6 a, eller
- 3) lov nr. 378 af 14. juni 1995 om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder med senere ændringer eller regler udstedt med hjemmel heri.

Stk. 4. Reglerne i afsnit I om fremgangsmåden ved indhentning af tilbud og ved tildeling af ordren finder endvidere anvendelse, når en udbyder, der ikke er omfattet af stk. 3, klart tilkendegiver, at loven eller nærmere angivne regler heri vil blive anvendt som grundlag for tildeling af en ordre om et bygge- og anlægsarbejde.

Stk. 5. Ved »bygge- og anlægsarbejder« forstås i overensstemmelse med udbudsdirektivet og forsyningsvirksomhedsdirektivet resultatet af et sæt bygge- og anlægsaktiviteter bestemt til i sig selv at udfylde en økonomisk eller teknisk funktion. Ved »udbudsdirektivet« forstås Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2004/18/EF om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter. Ved »forsyningsvirksomhedsdirektivet« forstås Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/17/EF om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester. Begrebet »offentligretlige organer« forstås i overensstemmelse med definitionen heraf i udbudsdirektivet og forsyningsvirksomhedsdirektivet.

Konkurrence og ligebehandling

§ 2. Tilbud på udførelse eller projektering og udførelse af bygge- og anlægsarbejder omfattet af denne lov indhentes ved offentlig eller begrænset licitation eller ved underhåndsbud.

Stk. 2. Udbyderen skal udnytte de muligheder, der findes for at skabe tilstrækkelig konkurrence.

Stk. 3. Det påhviler udbyderen ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af udbuddet og tildelingen af ordren at sørge for, at udvælgelsen af tilbudsgivere sker på grundlag af objektive, saglige og ikke diskriminerende kriterier, og at der ikke finder forskelsbehandling sted mellem tilbudsgiverne.

Definitioner

§ 4. Ved licitation forstås i denne lov, at en opgave udbydes således, at flere opfordres til inden samme bestemte tidspunkt og på samme udbudsgrundlag eller ud fra fælles mindstekrav at give bindende tilbud eller at give tilbud om at indgå i et forpligtende samarbejde om en bygge- og anlægsopgave. Ved opfordringen tilkendes gives, at der er tale om en licitation.

Stk. 2. Ved offentlig licitation rettes opfordring til at byde til en ubestemt kreds ved annonce i pressen eller i elektroniske medier.

Stk. 3. Ved begrænset licitation rettes opfordringen til at byde direkte og alene til dem, fra hvem tilbud ønskes.

Tildelingskriterier

§ 8. Medmindre udbyderen annullerer licitationen, skal ordren tildeles efter følgende kriterier:

- 1) Den laveste pris eller
- 2) det økonomisk mest fordelagtige bud under hensyntagen til forskellige kriterier, som varierer efter den pågældende kontrakt, f.eks. kvalitet, pris, byggetid, driftsomkostninger, rentabilitet, teknisk værdi, påvirkning af miljøet, arkitektur og funktion.

Stk. 2. Det skal i udbudsbetingelserne anføres, hvilket tildelingskriterium der skal anvendes. Ved tildelingskriteriet det økonomisk mest fordelagtige bud anføres så vidt muligt, hvordan udbyderen relativt vil vægte de kriterier, der er valgt. Denne vægtning kan angives ved fastsættelse af en ramme med et passende maksimalt udsving. Hvis der ikke kan foretages en vægtning, angiver udbyderen kriteriernes prioriterede rækkefølge med det vigtigste først.

Stk. 3. Udbyderen kan forkaste et tilbud, såfremt det findes overvejende sandsynligt, at den bydende er ude af stand til at gennemføre arbejdet i tilfredsstillende kvalitet, på hensigtsmæssig og forsvarlig måde og i rette tid.

Kapitel 4 Underhåndsbud

§ 12. Tilbud, der ikke indhentes ved en licitation eller på grundlag af en rammeaftale, er underhåndsbud.

Stk. 2. Udbyderen kan på samme arbejde indhente indtil tre underhåndsbud. Dog kan der indhentes et fjerde underhåndsbud, hvis udbyderen i opfordringerne til at afgive bud har forbeholdt sig denne mulighed og det fjerde tilbud indhentes fra en tilbudsgiver uden for det lokale område.

Stk. 3. Udbydere omfattet af § 1, stk. 2, nr. 1 og 2, kan ikke indhente underhåndsbud på bygge- og anlægsarbejder med en samlet anslået værdi af arbejdet eksklusive moms på mere end 3 mio. kr., medmindre

- 1) der er tale om delarbejder, hvis anslåede værdi eksklusive moms er 500.000 kr. eller derunder, og den samlede værdi af disse delarbejder ikke overstiger 20 pct. af de samlede arbejders værdi,

2) bygge- og anlægsarbejdets omfang, kvalitet eller tidsforløb kun med stor vanskelighed kan fastlægges i et udbudsgrundlag såsom visse forsøgs-, forsknings- og udviklingsarbejder eller restaurerings-, reparations- og ombygningsarbejder eller arbejdet af tvingende sikkerhedsmæssige grunde ikke kan udsættes,

3) der ikke ved licitation er indkommet et egnet eller forskriftsmæssigt bud eller der ikke er modtaget nogen ansøgninger, forudsat at de oprindelige udbudsbetingelser ikke ændres væsentligt,

4) kun en bestemt virksomhed kan udføre arbejdet eller

5) bygge- og anlægsarbejdet supplerer et arbejde, der har været udbudt i licitation, og arbejdet på grund af uforudsete forhold er blevet nødvendigt for fuldførelse af det udbudte arbejde og ordren tildeles den virksomhed, der udfører det oprindelige arbejde, medmindre udbyderen kan påvise særlige forhold, der begrundes, at udbyderen kan lade andre udføre arbejdet.

Stk. 4. Når den samlede, anslåede værdi eksklusive moms af et bygge- og anlægsarbejde overstiger 300.000 kr., skal udbydere omfattet af § 1, stk. 2, nr. 1 og 2, indhente mindst to underhåndsbud. Disse udbydere kan ikke ved hvert udbud indbyde den samme kreds af virksomheder.

Stk. 5. Udbyderen skal ved indhentning af underhåndsbud give meddelelse om, hvorvidt tildeling af ordren vil ske på grundlag af kriteriet laveste pris eller kriteriet det økonomisk mest fordelagtige tilbud.

Stk. 6. Udbyderen kan forkaste et tilbud, såfremt det findes overvejende sandsynligt, at den bydende er ude af stand til at gennemføre arbejdet i tilfredsstillende kvalitet, på hensigtsmæssig og forsvarlig måde og i rette tid.

Stk. 7. Økonomi- og erhvervsministeren kan undtage bestemte kategorier af udbydere fra reglerne i stk. 2 og 3.

Vare- og tjenesteydelseskontrakter

Anvendelsesområde

§ 15 a. Dette afsnit gælder for indhentning af tilbud og tildeling af ordrer på

1) offentlige vareindkøbskontrakter, hvis værdi overstiger 500.000 kr., men er mindre end de aktuelle tærskelværdier i udbudsdirektivet, jf. § 15 b, nr. 5,

2) offentlige tjenesteydelseskontrakter omfattet af udbudsdirektivets bilag II A såsom kontrakter om vedligeholdelse og reparation, landtransport, regnskab, revision og bogholderi, markeds- og opinionsundersøgelser m.v., hvis værdi overstiger 500.000 kr., men er mindre end de aktuelle tærskelværdier i udbudsdirektivet, jf. § 15 b, nr. 5, og

3) offentlige tjenesteydelseskontrakter omfattet af udbudsdirektivets bilag II B såsom kontrakter om hotel- og restaurationsvirksomhed, jernbanetransport, sundheds- og socialvæsen, undervisning og erhvervsuddannelse m.v., hvis værdi overstiger 500.000 kr.

Stk. 2. Dette afsnit gælder for statslige, regionale og lokale myndigheder og offentligretlige organer. Afsnittet gælder dog ikke, når kontrakten indgås til brug for virksomhed omfattet af forsyningsvirksomhedsdirektivet.

Stk. 3. Dette afsnit gælder ikke for de særlige kontrakter, som er undtaget fra udbudsdirektivet i medfør af direktivets afsnit II, kapitel II, afdeling 3, eller for delkontrakter, som er undtaget fra udbudsdirektivet i medfør af direktivets artikel 9, stk. 5 a og b.

Annonceringspligt

§ 15 c. Forud for indhentning af tilbud og tildeling af ordrer på vare- og tjenesteydelseskontrakter omfattet af § 15 a skal en udbyder offentliggøre en annonce i pressen eller i et elektronisk medie.

Stk. 2. Annonceringspligten gælder ikke de tilfælde, der fremgår af udbudsdirektivets artikel 31.

Stk. 3. Annonceringspligten kan fraviges, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til offentlige interesser, hvor fortrolighed efter kontraktens særlige karakter er påkrævet.

Stk. 4. Annoncen skal mindst indeholde følgende oplysninger:

- 1) Beskrivelse af opgaven.
- 2) Kontaktoplysninger.
- 3) Frist for modtagelse af tilbud eller anmodninger om deltagelse.
- 4) Adresse for modtagelse af tilbud eller anmodninger om deltagelse.
- 5) Kriterier for tildeling af opgaven.

Stk. 5. Økonomi- og erhvervsministeren kan fastsætte regler om, at annoncering skal ske i et særligt elektronisk medie.

Procedure og underretning

§ 15 d. Ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af proceduren skal udbyderen sørge for, at udvælgelsen af tilbudsgivere sker på grundlag af objektive, saglige og ikke diskriminerende kriterier, og at der ikke finder forskelsbehandling sted mellem tilbudsgiverne.

Stk. 2. Udbyderen underretter hurtigst muligt alle tilbudsgivere, der har afgivet et bud, om, hvilken afgørelse der er truffet med hensyn til ordretildelingen, herunder i givet fald begrundelsen for at annullere proceduren. Efter anmodning underretter udbyderen tilbudsgiverne om begrundelsen for at forkaste tilbuddet.

I

10 % fleksibilitet · 16

A

Additionalitet · 6;12;48
Aflønning · 63
Afskrivninger · 14;15;16;31;32
Andre EU-fonde · 5;36
Anlægsinvesteringer · 10;12;32;33
Armslængde · 8;12

B

Bygninger · 7;15;21;23;31;49;63

D

Deltagerløn · 21;23;24;25;26;30
Deltagerprotokol · 24;27;28
Deltagerunderhold · 10;14;16;23;24;25;34
Diæter · 33
Drift · 6;19;21;23;30;32;49;54;65

F

Finansiering · 4;8;19;22;26;30;34;36;38;53
Fiskeri · 36;37
Forskning · 41;48;49;50;51;52;53;54;63;66

G

Godtgørelse · 29;30;33

I

Indirekte omkostninger · 14;16;18;21;22;23;24;57
Indtægtsskabende projekter · 35;40
Information · 5;7;38;39
Infrastruktur · 13;16;30;35;38
Interesseforbundne · 8;10;11;12;21;23
Intern fortæring · 1;12;22;23
Investeringsstøtte · 16;36;41;48

K

Kantinedrift · 22
Komplementaritet · 6;36
Kørselsgodtgørelse · 33

L

Landdistriktsfonden · 36;37
Landdistriktsprogrammet · 36;37
Leasing · 32
Logo · 39;44
Løn · 12;14;15;16;17;18;19;20;21;23;24;25;26;27;28;30;31;54
Løntilskud · 29;30;35

M

Materialer · 30;32;49;57
Medfinansiering · 18;39
Moms · 15;32;60;65;66

N

Naturalier · 14;16;30;34
Nettoudgifter · 8;12;34
Netværk · 9;10;12;11;55
Nyhedsværdi · 6

P

Projektets varighed · 5;12
Projektpartner · 5;9;10;11;16;21;23;35

R

Renter · 15
Revision · 13;14;17;32;41;42;62;66

S

Småanskaffelser · 32
SMV · 50;51;52;53;57;59
Sparsommelighed · 7
Sponsorbidrag · 35
Standardsats · 12;14;16;18;19;20;21;22;24;25;26;30;56
Start og ophør · 24
Statsstøtte · 5;7;8;10;11;12;32;33;34;35;47;52;53;54;57;28;59
Støtteberettigede udgifter · 4;8;14;15;16;22;24;28;30;34;35;49;54;58
Støttemodtager · 6;7;8;9;10;11;12;15;16;17;18;22;23;25;28;29;30;31;38;39;47;48;53;54;58
Sund finansforvaltning · 7
Supergruppefritagelse · 48;54;55
SVU · 29;30

T

Taxametertilskud · 22;28;29
Tilsagnsmodtager · 5;9;10;11;12;21;23;24;25;28;58
Tilskyndelsesvirkning · 47;48;57

U

Udbud · 7;8;9;10;15;34;60;61;64;65;66;67

Udstyr · 16;23;30;31;32;49;52;57

V

Vækstfora · 4;9;37;43

Varighed · 5;12;49

VEU · 29;30

Y

Yderområder · 4;43;55